

KULTTUURIREITTI SELVITYS

Matkakohteena kulttuuri

Reittimatkailua kylä- ja
kaupunkikulttuurikohteissa

2023

Lapin AMK

Meriläinen Henna
Peltoperä Pia
Wiik Aliisa

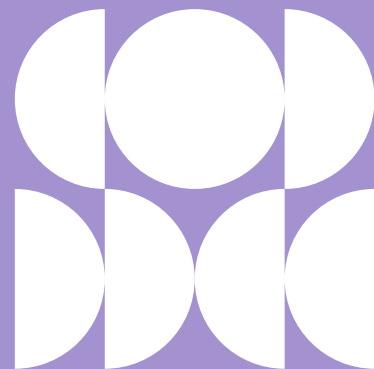

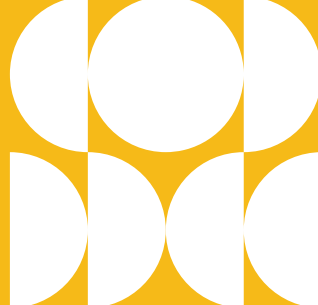
OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

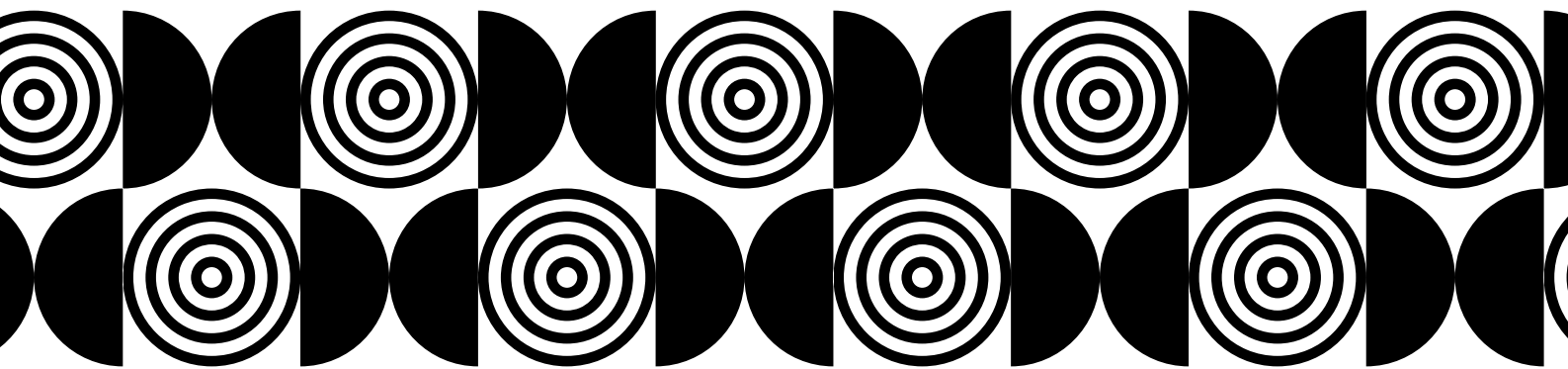

ROVANIEMI

1. Johdanto.....	2
2. Kulttuurimatkailun käsitteitä.....	3
3. Lapin kulttuurimatkailupalvelut.....	9
3.1.Lappi.....	11
3.2. Rovaniemi.....	23
3.3. Rovaniemen kylät.....	34
4. Kulttuurireitit.....	49
4.1. Rovaniemi.....	50
4.2. Kulttuurireittiaihiot.....	50
5. Seuraavaksi.....	55
Lähteet.....	57

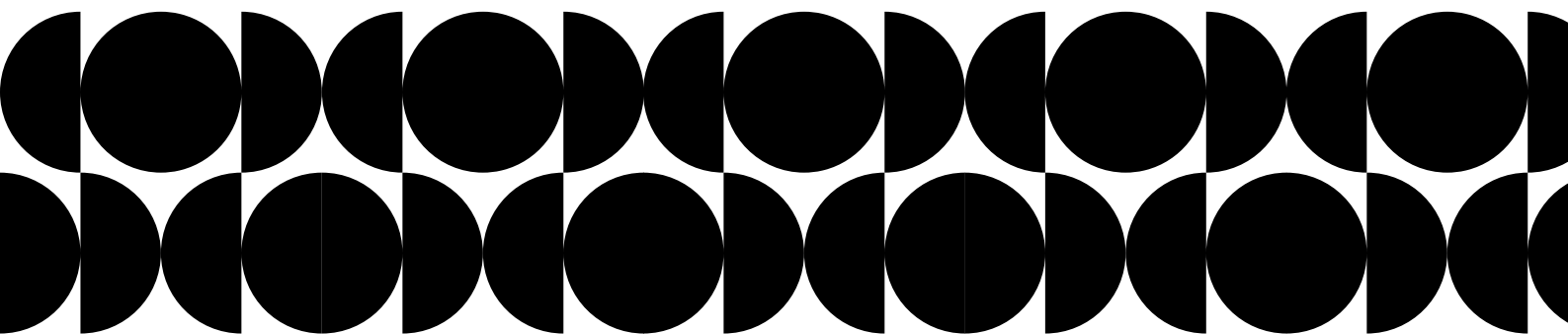
1. Johdanto

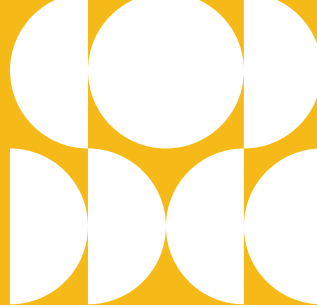
Tämän kulttuurireittiselvityksen tarkoituksena on esitellä Lapin ja erityisesti Rovaniemen seudun kulttuurikohteita sekä olemassa olevia kulttuurireittejä. Näiden pohjalta selvityksessä pohjustetaan uusia kulttuurireittiaihoita Rovaniemen alueelle ja laaditaan ehdotuksia reittien jatkosuunnittelusta, testaamisesta sekä hyödyntämisestä matkailullisesti.

Selvityksessä avataan kulttuurimatkailun keskeisiä käsitteitä, tehdään katsaus Lapin monipuoliseen kulttuuritarjontaan ja syvennyttään Rovaniemen kylien erityispiirteisiin tuoden esille erilaisia kulttuurikohteita. Näiden pohjalta ideoidaan mahdollisia kulttuurimatkailureiteiksi soveltuvia kokonaisuuksia. Lopuksi pohditaan mahdollisuuksia tulevista toimenpiteistä ja suunnitellaan tulevia askelia suunnitelmien eteenpäinviemiseksi.

Selvitys on koostettu osana Matkakohteena kulttuuri – reittimatkailua kylä- ja kaupunkikulttuurikohteissa -hanketta (OKM).

2. Kulttuurimatkailun käsitteitä

Kulttuuri

Kulttuurin käsitettä on selitetty ja avattu jakamalla se erilaisiin kategorioihin. Laajimmillaan kulttuuri sisältää ihmisen kaiken toiminnan, jolloin kulttuurilla viitataan muun muassa yhteisön elämäntapaan liittyviin henkisiin, aineellisiin ja sosiaalisiin käytäntöihin. Kulttuurin määritelmät liittyvät kulttuurimatkailun määritelmiin, jolloin kulttuurilla tarkoitetaan kaikkea ihmisen aikaansaamaa vierailtavissa tai matkailuteollisuuden käytössä olevaa aineellista ja aineetonta kulttuuria. (Hovi 2017, 65.)

Korkeakulttuuri

Perinteisesti kulttuurimatkailu on liitetty niin sanottuun korkeakulttuuriin, mutta kulttuurikäsitys on laajentunut, joten myös kulttuurimatkailu käsitetään nykyään kattavammin. Korkeakulttuuriksi on määritelty esimerkiksi ooppera, teatteri, klassinen musiikki ja taidenäyttelyt ja korkeakulttuurimatkailua ovat matkat esimerkiksi Savonlinnan oopperajuhlille tai kulttuurisesti ja historiallisesti arvokkaina pidettyihin kohteisiin, kuten Roomaan tai Ateenaan. (Hovi 2017, 66.)

Kulttuuriperintö

Kulttuuriperintö liittyy olennaisesti kulttuurimatkailuun. Kulttuuriperinnöksi on nostettu erityisen tärkeiksi ja merkittäviksi koettuja aineellisia ja aineettomia kulttuurimuotoja. Kulttuuriperintöä ei sellaisenaan ole olemassa, vaan se on aina jonkin tahon, yleensä jonkin ylätason toimijan, kuten Unescon, määrittelemää. Yksinkertaisimmillaan kulttuuriperintö erityisen tärkeäksi koettu ja tulevaisuuden sukupolville säilytettäväksi määritelty osa kulttuuria ja historiaa. (Hovi 2017, 66.)

Matkailun avulla monipuolisempia ja laadukkaampia palveluita paikallisille asukkaille sekä perusinfrastruktuuria muun elinkeinotoiminnan pohjaksi. Kulttuuria ja kulttuuriperinnön sekä -ympäristön säilymistä ja kehittymistä tukeva matkailu vahvistaa alueiden omaa kulttuuri-identiteettiä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022, 14.)

Kulttuurimatkailu

Suomessa on paljon kulttuurisia vahvuuksia, kiinnostavaa taidetta ja laadukasta rakennettua ympäristöä. Kulttuurimatkailuun sisältyvät historia, kulttuurimaisemat, rakennettu ympäristö, arkeologiset kohteet, museot, esittävä ja visuaalinen taide, tapahtumat, käsityö, kieli, maut, perinteet, tavat, arvot, aatteet, elämäntyyli, uskonto, luonteenpiirteet sekä saavutukset tieteessä, taiteessa, teknologiassa ja elinkeinoissa. (Lehtimäki 2017, 41.)

Kulttuurimatkailua ovat sekä aineeton että aineellinen kulttuuriperintö, taiteen alat, museot, taide- ja kulttuuritapahtumat ja paikallinen elämäntapa. Kulttuurimatkailussa tuotetaan matkailutuotteita ja -palveluja liiketoiminnallisin perustein arvostaen alueellisia ja paikallisia kulttuurin voimavaroja. Tavoitteena on luoda elämyksiä ja mahdollisuus tutustua kulttuuriin voimavaroihin, oppia niistä tai osallistua niihin. Näin vahvistetaan ihmisten identiteetin rakentumista ja oman sekä muiden kulttuurien ymmärrystä ja arvostusta. Vaikka kulttuuri on pääsyynä matkustamiseen vain 16 %:lla matkailijoista, lähes puolet kertoo käyttäneensä kulttuuripalveluja matkallaan. (UNWTO 2018). Kulttuurimatkailun kohderyhmät jakautuvat kahteen ryhmään: 1) matkustusmotiivina tietty kulttuuri-/taidesisältö ja 2) yleisesti kulttuurimatkailusta uusia elämyksiä hakevat. (Business Finland 2022.)

Matkailun ja kulttuurin suhteesta sekä matkailun vaikutuksista paikalliskulttuureihin on keskusteltu pitkään. Matkailun on katsottu hyödyttävän ja jopa suojelevan paikallisia kulttuureja, toisaalta se on nähty uhkana. Matkailu voi myös synnyttää uusia kulttuurisia ilmenemismuotoja, kuten turistitaidetta eli yhteisön ulkopuolisille ostajille tarkoitettuja käsityötuotteita.

Kulttuurimatkailussa pyritään tuomaan esiin vierailtavien paikkojen ja kansojen nykyistä ja mennyttä elämäntapaa. Matkanjärjestäjistä ja matkailijoiden motiiveista riippuen matkailu voi keskittyä joko kohteen ja sen kulttuurin menneisyyteen ja perinteisiin tai myös nykyiseen elämäntapaan.

Yksinkertaisimmillaan kulttuurimatkailu on matkustamista kulttuurisesti merkittäviksi määriteltyihin paikkoihin, kuten arkeologisiin, arkkitehtuurisiin ja kulttuuriperintökohteisiin, museoihin, oopperaan, teattereihin, taidenäyttelyihin ja -esityksiin tai festivaaleihin. (Hovi 2017, 65.)

***"Kulttuurimatkailussa tuotetaan alueellisia ja paikallisia kulttuurin voimavaroja arvostaen matkailutuotteita ja -palveluja paikallisille ja alueen ulkopuolisille ihmisille ja tarjotaan niitä liiketoiminnallisin perustein. Tavoitteena on luoda elämyksiä ja mahdollisuus tutustua näihin kulttuuriin voimavaroihin, oppia niistä ja osallistua niihin. Näin vahvistetaan ihmisen identiteetin rakentumista sekä oman ja muiden kulttuurien ymmärrystä ja arvostusta."* (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2006)**

Suomalainen kulttuurielämä ja kulttuuriympäristöt luovat monipuolisen perustan kestävän ja ympärivuotisen kulttuurimatkailun vahvistamiselle. Kulttuurimatkailun kansainvälistä kasvua vahvistetaan kansainvälisesti toimivien kohteiden ja organisaatioiden kehitys- ja yhteistyöhön ja osaamisen jakamiseen panostamalla ja kehittämällä kulttuurin kansainvälistä tunnettuutta. Tuotteistamisessa tarjonnan monipuolistaminen perustuen alueellisiin vahvuuksiin sekä kotimaisille että kansainvälisille kohderyhmille, palveluiden digitaalinen löydettävyyys ja ostettavuus sekä digitaalisten kulttuuripalveluiden ja -sisältöjen monipuolisempi matkailullinen hyödyntäminen ovat keskiössä. Verkostomaisen yhteistyön ja matkailutarjonnan kehittämisessä hyödynnetään kansainvälisten kulttuuri- ja kulttuuriperintöalan toimien mahdollisuuksia sekä erityisesti Euroopan neuvoston kulttuurireittitoimintaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022, 39.)

Kulttuurilla on aina ollut tärkeä merkitys kriiseistä selviämisessä. Koronapandemian jälkeen liikkeelle lähtivät ensimmäisenä nuorimmat matkailijaryhmät (X- ja Z-sukupolvet ja milleniaalit) sekä luksusmatkailijat, jotka ovat kohderyhmänä erityisen sopiva kulttuurialalle. Elämysten räätälöinti, taiteilijatapaamiset, taideworkshopit ja yksityiskonsertit ja ylipäätään Suomen kulttuurisisällöt ympäri maan tarjoavat vaihtoehdon Euroopan tunnetuille, mutta ruuhkaisille kulttuurikohteille.

Ulkoilma-aktiviteetit ja luonnossa liikkuminen kiinnostavat entistä enemmän. Mökkilomien kysynnän noustessa olisi tärkeää käynnistää yhteistyö paikallisten mökkiyrittäjien kanssa ja kertoa kulttuuritarjonnasta lähialueella tarjoten informaatiota mökkiläisiä varten vähintään suomeksi ja englanniksi. Puhtaan ilman ja luonnon merkitys sekä aitouden arvostus kasvavat koko ajan.

Suomalaisen kulttuurimatkailun vahvuudet, puhtaus, onnellisuus, toimiva yhteiskunta, kestävyys ja vastuullisuus ovat kivijalka, johon tulee nojata vahvasti. Digitaalisuuden merkitys kasvaa edelleen ja virtuaalisuus on osa matkan suunnittelua. Tarvitaan luovuutta löytää tapoja sitouttaa kulttuurista kiinnostuneet matkailijat etukäteen elämyksiin tarjoamalla virtuaalisia maistiaisista tulevista. (Markkola 2020, 8.)

Kulttuurimatkailija on nykyisin kiinnostunut paikallisuudesta, local life. Halutaan tutustua nimenomaan matkakohteen paikalliseen elämänmenoon, mutta tärkeää on myös se, millaiseen kulttuuriympäristöön se kiinnittyy. (Nousiainen 2020, 15.)

Kaupunkikehittäjä Charles Landryn mukaan kaupunki on viestintäväline (Landry 2019). Landry tunnetaan luovan kaupungin käsitteestä: vetovoiman kannalta ei ole samantekevää, millaisen ensivaikutelman ja tunnelman jokin paikka ulkoisella olemuksellaan herättää. Ympäristöä tulisi katsoa vierailijan silmin ja pohtia, millaisen ensivaikutelman se antaa. (Nousiainen 2020, 15.) Paikallisen kulttuuriympäristön hahmottaminen vetovoimatekijänä on Suomessa vähälle jäänyt aluekehittämisen voimavara (Antikainen, Auri, Lahti, Levä, Mattinen & Vanhatalo 2018, 44). Kulttuuriympäristö muodostaa joka tapauksessa kehyksen tai alustan muille toiminnoille, kuten matkailulle (Nousiainen 2020, 15).

Suomeen on syntynyt viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana uuden yhteisöllisen kaupunkikulttuurin aalto, jonka vaikutukset näkyvät koko yhteiskunnassa. Asukkaat ovat ottaneet aktiivisen roolin ja muuttaneet kaupunkiaan, asuinaluettaan ja katuaan sellaiseksi kuin haluavat. Oman elinympäristön parantamisena alkanut toiminta on kuitenkin samalla myös matkailuvaltti. Tämän uuden kulttuurin edustajia ovat mm. Ravintolapäivä, Siivouspäivä ja Kaljakellunta. Perinteiset matkakohteet ja nähtävyydet eivät enää riitä, vaan matkailijat etsivät entistä enemmän vaihtoehtoisia ja autenttisia elämyksiä, joissa pääsee tutustumaan paikallisten elämään ja osaksi sitä. Eettisyyden ja ekologisuuden merkitys matkailussa on myös kasvanut, ja kaikkeen tähän yhteisöllinen kaupunkikulttuuri vastaa. (Blomberg 2020, 27.)

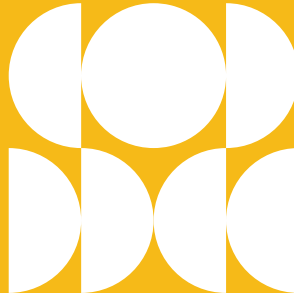
Kulttuurireitti

Euroopan neuvoston reittitoiminnassa matkailun edistäminen on vahvistuva toiminta-alue. Kulttuurimatkailun ja kulttuurin kestävä kehittäminen tulee edistää

- paikallisen, alueellisen, kansallisen ja eurooppalaisen identiteetin vahvistumista
- vuoropuhelua kaupunkien ja maaseudun, Euroopan eteläisten, pohjoisten, itäisten ja läntisten alueiden sekä kehittyneiden ja heikossa asemassa olevien alueiden välillä
- vuoropuhelua ja ymmärrystä enemmistö- ja vähemmistökulttuurien sekä alkuperäiskansojen ja maahanmuuttajien välillä
- yhteistyötä Euroopan ja muiden maanosien välillä hyödyntämällä alueiden välisiä erityissuhteita
- kulttuuriperinnön suojelua osana alueiden kestävä kehitystä sekä monipuolisen ja tasokkaan matkailutoiminnan kehittämiseksi
- kumppanuuksien luomista julkisten ja yksityisten matkailuorganisaatioiden kanssa, jotta voidaan kehittää matkailutuotteita ja -työkaluja kaikille potentiaalisille kohderyhmille.

Suomen kulttuurimatkailun määritelmässä on otettu lähtökohdaksi kulttuurin laaja-alaisuus. Määritelmä painottaa kulttuurimatkailun sosiaalista merkitystä, oppimiskokemusta sekä kestävä ja paikallista kulttuuria arvostavaa matkailua ja on pitkälti yhteneväinen Euroopan neuvoston kulttuurireittitoiminnan tavoitteiden kanssa. Määritelmä antaa suuntaa kulttuurimatkailun kehittämiselle. (Lehtimäki 2017, 40.)

3. Lapin kulttuurimatkailupalvelut

Vuonna 2019 Lappiin rekisteröitiin 3,1 miljoonaa yöpymistä, joiden kansainvälisyysaste oli 52 %. Lentomatrustajia oli 1,4 miljoonaa. Ohjelmapalvelusektorin liikevaihto kasvoi voimakkaammin. Vuonna 2020 yöpymiset vähenivät kolmasosan edelliseen vuoteen verrattuna koronakriisin vuoksi. Tavoitteena on ympärivuotisuuden parantaminen ja kestävä kasvu. Lapin matkailualueilla on tulossa investointeja mm. majoituskapasiteettiin. (Business Lapland 2022.)

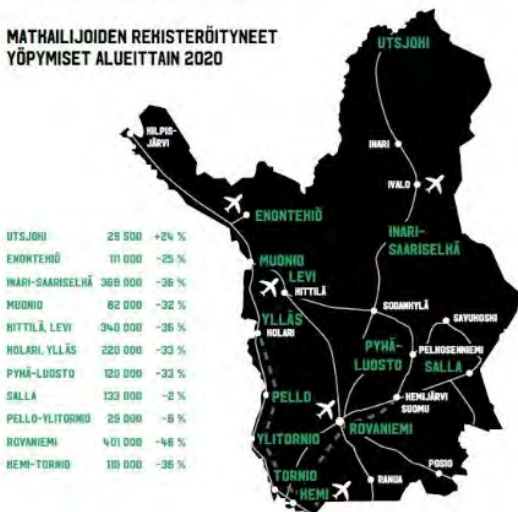
HORONA ISHI HANSAINVÄLISEEN MATHAILUUN GLOBAALISTI.

10 FAKTAA LAPIN MATHAILUSTA 2020

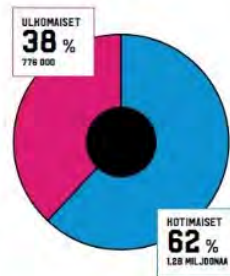
2010-LUVULLA MERHITTÄVÄ HASVU LAPIN HANSAINVÄLISESSÄ MATHAILUSSA

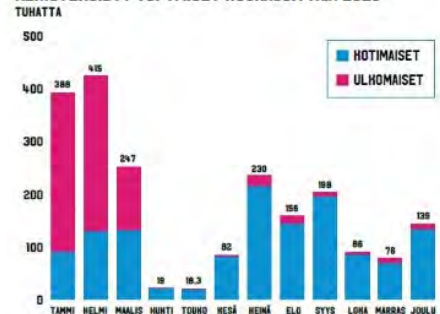
MATHAILIJOIDEN REHISTERÖITYNEET YÖPYMISTÄ ALUEITTAIN 2020

REHISTERÖITYJEN YÖPYMISTEN JAHAUTUMINEN 2020

REHISTERÖIDYT YÖPYMISTET KUUHAUSITTAIN 2020

2,1 MILJOONAA REHISTERÖITYÄ YÖPYMISTÄ LAPISSA 2020

LAPIN MARKKINAOSUUS 14,3% (+1 %)

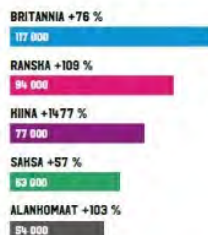
MUUTOS 2019-2020 -34 %

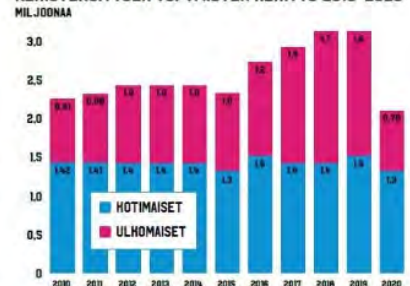
REVPAR 46,0 € (-21%)
SUOMEN KESKIARVO 36,6 €

HEHITYS 2010-LUVULLA

ENITEN HASVANEET MARKKINAT 2010-2019

REHISTERÖITYJEN YÖPYMISTEN HEHITYS 2010-2020

Lähteet: Tilastokeskus, matkailutilasto. Tilastopalvelu Rudolf, Visitory.io

LAPLAND.FI/BUSINESS

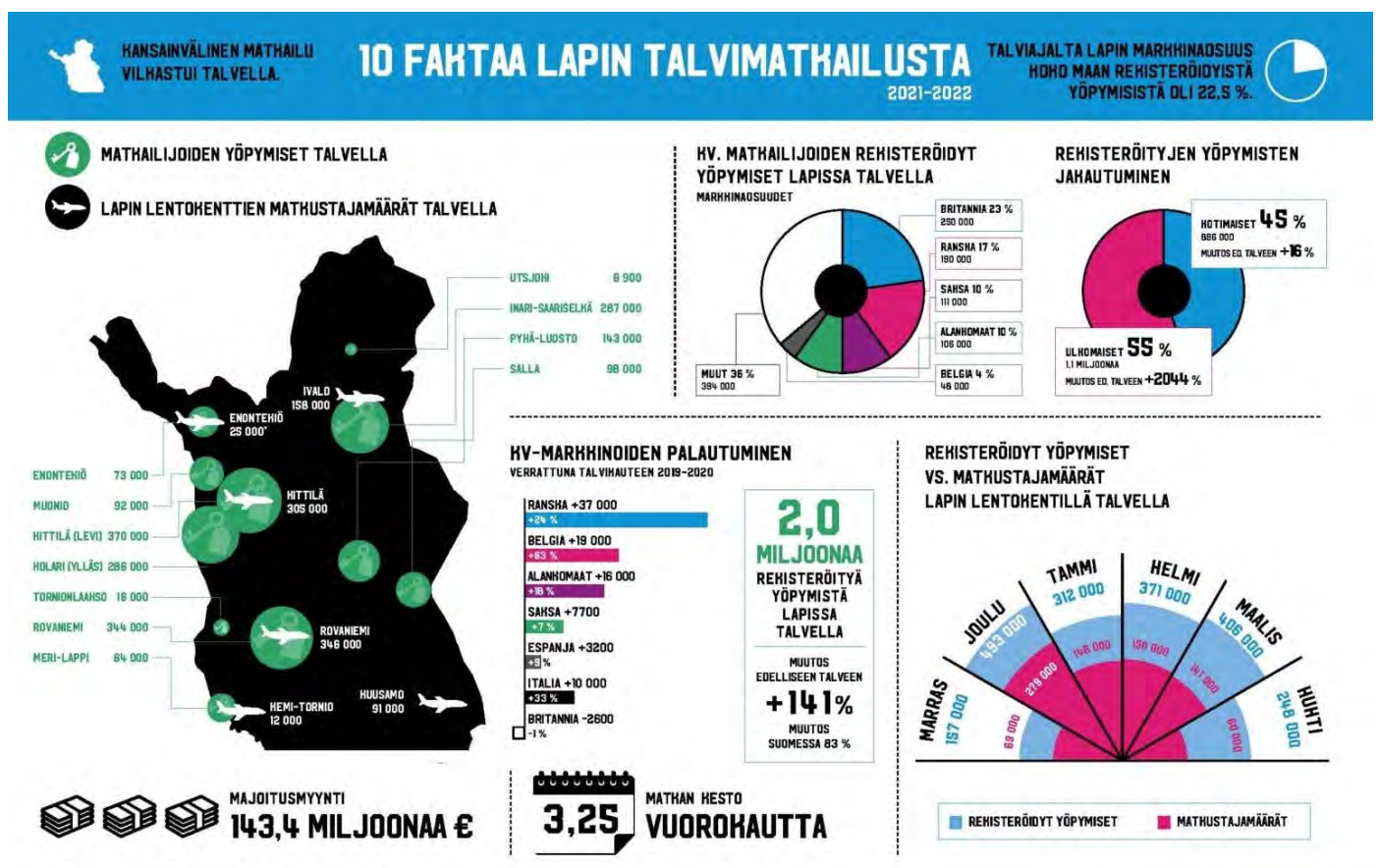
Vipuvoimaa EU:lta 2014-2020

KUVA 1. 10 faktaa lapin matkailusta 2020. (Business Lapland 2022.)

Rekisteröityjä yöpymisiä oli marraskuun 2021 ja huhtikuun 2022 välisenä aikana noin 2 miljoonaa, joista ulkomaisille matkailijoille 1,1 miljoonaa. Rekisteröidyt yöpymiset jakautuvat näin ollen 45 % kotimaisille ja 55 % ulkomaisille matkailijoille

Suomeen kirjatusta yöpymisistä Lapin markkinaosuus oli 22,5 %. Majoitusmyynti oli noin 143,4 miljoonaa euroa. Viipymä on pidentynyt sekä kotimaisten että ulkomaisten matkailijoiden osalta, matkan kesto oli talvikaudella keskimäärin 3,25 vuorokautta. (Business Lapland 2023.)

KUVA 2. 10 faktaa Lapin talvimatkailusta 2021-2022. (Business Lapland 2023.)

3.1 Lappi

Enontekiö

Enontekiön kotiseutumuseo järjestää erilaisia tapahtumia kesän aikana. Museolla toimii kesäkahvila, josta löytyy poistokirjapöytä, toimintakeskus Hyrylän käsityötuotteiden myyntihylly sekä valokuvanäyttely “Matkalla – näyttely Enontekiön kunnan kotiseutuarkiston valokuvista”. (Enontekiö 2022.)

Inari

Inarin kunta käynnisti vuonna 2009 EU-rahoitteen Inarin Lapin Kesä - hankkeen avulla kesätapahtumien sarjan, joka on jatkunut jokakesäisinä Inariviikkoina. Tarkoituksena on luoda yhdistysten, yritysten ja yksittäisten kulttuurintekijöiden toimivia yhteistoimintaverkostoja ja koota kesän päätapahtumat yhteen. Useat perinteiset tapahtumat, kuten Ivalon Pelimannipäivät (vuodesta 1974) ja Watercross on saatu Inariviikkojen alle. Inariviikkojen kohdeyleisöä ovat niin kuntalaiset kuin matkailijat. (Inari 2022.)

Inarista löytyy mm. Saamelaiskulttuurikeskus Sajos, saamelaismuseumo Siida, Saamen radio, Saamelaiskäräjät ja saamelaiskirkko. Skábmagovat - elokuvafestivaali esittelee alkuperäiskansojen elokuvatuotantoa Inarin kirkonkylällä vuosittain tammikuussa. Elokuinen Ijahis Idja -musiikitapahtuma tuo monipuolisesti esille mm. saamelaismuusikkoja. Elokuvateatteri Aslak on Suomen ja EU-alueen pohjoisin yhä toiminnassa oleva elokuvateatterirakennus. (Inari 2022.)

Kemijärvi

Kemijärvellä sijaitsee useita kulttuuri- ja taidekohteita. Yksi näistä on Kemijärven Taiteilijaresidenssi. Yhteen Suomen suurimmista Taiteilijavierastaloista pääsee tutustumaan erilaisten näyttelyiden ja tapahtumien aikana (Visit Kemijärvi 2022a). Taidekeskus Puustellissa sen sijaan pääsee ihailemaan erilaisia puuveistoksia Särkikankaan järvenrantamaisemissa (Visit Kemijärvi 2022b).

Museokohteita Kemijärvellä on kaksi, Kemijärven kotiseutumuseo sekä Moottorikelkka- ja sahamuseo. Kemijärven kotiseutumuseo esittelee 1700–1900-luvun alkupuolen talonpoikaiselämää (Visit Kemijärvi 2022c). Moottorikelkka- ja sahamuseosta sen sijaan on näytillä laajasti erilaisia moottorikelkkoja sekä moottorisahoja. Suurin osa näyttelykelkoista on peräisin 60- ja 70-luvuilta (Visit Kemijärvi 2022d.)

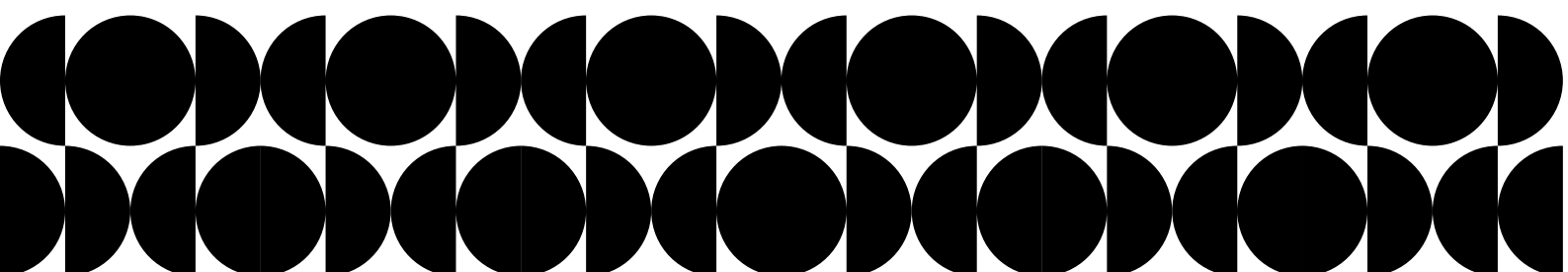
Kittilä

Kittilässä kuvataidekulttuurin vahva perinne näkyy muun muassa useiden eri museoiden ja gallerioiden muodossa. Kittilän kirjastossa pääsee tutustumaan kuukausittain vaihtuviin näyttelyihin sekä erilaisiin kulttuuritapahtumiin. (Kittilä 2022a.) Reidar Särestöniemi oli yksi lapin tunnetuimmista kuvataiteilijoista. Särestöniemen teoksia voi ihaila Särestöniemi-museon alueella, josta löytyy Särestöniemen itsensä rakennuttamat Galleria ja Ateljee. Alueella sijaitsee lisäksi Särestöniemen suvun kotitila. (Kittilä 2022b.) Toisen tunnetun kittiläläisen taidemaalarin, Einari Junntilan, teoksiin voi perehtyä Taidemuseo Einari Junntilassa, joka on perustettu vuonna 1991 (Kittilä 2022c).

Kittilän Narikaksi kutsutulla asuinalueella sijaitseva Hyrynkankaan talo eli Porvoon mökki oli taiteilija Hugo Kalervo Palsan (1947–1987) koti. Palsa-museo on taitelijan kodista ja elämästä kertova museo. Palsan taideteokset ovat kiinteä osa Getsemane-ateljeemökin sisustusta. (Palsa-museo 2023a; Palsa-museo 2023b.)

Elämään entisaikojen Kittilässä voi tutustua esimerkiksi Kittilän kotiseutumuseossa sekä Vene-Aapon Venehuoneella. Kittilän kotiseutumuseossa on esillä 1900-luvun alkupuolen talonpoikaisesineistöä ja kotiseutumuseon pihapiirissä on useita kyseiselle ajanjaksolle sijoittuvia rakennuksia. 1860-luvulla rakennetun päärakennuksen lisäksi paikalla on muun muassa navetta, makasiini ja savusauna. (Kittilä 2022d.) Vene-Aapon Venehuone on vuonna 1875 rakennettu, Lapin sodasta palamatta selvinnyt kotimuseorakennus. Venehuoneella voi tutustua veneseppä Johan Abraham Jääskön ja hänen perheensä elämään 1800-luvun loppupuolen Kittilässä. (Kylään.fi 2022.)

Kaukosen kylässä järjestetään vuosittain Hiljaisuus-festivaali, joka kokoaa yhteen monitaiteellisia toimijoita (Hiljaisuus Festivaali 2022a). Festivaaleilla esiintyy muun muassa sirkustaiteilijoita, musikoita sekä runoilijoita (Hiljaisuus Festivaali 2022b). Muihin Kittilässä järjestettäviin kulttuuritapahtumiin kuuluu myös Levin Ruskamaraton, joka on järjestetty jo vuodesta 1984 alkaen. Juoksutapahtuman lisäksi Ruskamaraton alueella pidetään myös markkinat. (Ruskamaraton 2022.)

Kolari

Kolarista löytyy monipuolinen Ylläksen luontomatkailukeskus, Euroopan suurin suoalue Teuravuoma ja vapaana virtaava Tornion-Muonionjoki, Ruotsin ja Suomen rajajoki eli Väylä lohineen. Suomen suosituimmassa kansallispuistossa Pallas-Yllästunturissa sijaitsee luontokeskus Kellokas. Kolarin kirkonkylässä eli Jokijalassa voi käydä muun muassa Napapiirin Sankarit -elokuvien kuvauspaikoilla ja Kolarinsaaren vanha kirkko on kaunis nähtävyys. Saarella sijaitsee myös 3,5 kilometrin pituinen osittain pitkospuilla varustettu Lukkarinvainion luontopolku. (Kolarin kunta 2022.)

Kolarin persoonallisiin järvikyliin voi tutustua pyöräillen, autolla tai 410 kilometrin mittaista kelkkareitistöä pitkin. Lappea ja Väylänvarsi ovat kuuluisia Tornion-Muonionjoen lohensoudusta. Sieppijärvellä on kotiseutumuseo, joka tarjoaa kesäaikaan monipuolisia kulttuuritapahtumia. Sieppijärveltä lähtee Lappeaan päättyvä Laestadiuspolku, jota pitkin kirkkokansa vaelsi Pajalaan kuuntelemaan Lars Levi Laestadiusta. Reitti toimi myös tärkeänä heinätienä lähistön suoniityille.

Kyläyhdistys entisöi reitin vuonna 2003 ja sen varteen on rakennettu laavuja, tulipaikkoja sekä laavukirkko. Laavukirkon viereen rakennettiin suuri kota, joka toimii kylätapahtumien keskipisteenä. Pasmajärvellä vietetään puolestaan syyskuussa Perinnepäiviä, joilla pääsee kokeilemaan muun muassa ohran puimista ja jauhatusta myllyssä. Venejärven kylällä on mielenkiintoinen historia ja merkitystä myös valtakunnallisena maisema-alueena.

Kärsimysten maja on sodanaikainen muistomerkki, johon sisältyy kaksi kunnostettua metsäkaartilaisten korsua ja hauta. (Kolarin kunta 2022.)

Muonio

Taiteilija Veli Koljonen tunnetaan luonnon kuvaajana, jonka öljyväritöissä Lapin luonto voi näyttäytyä riemullisessa väriloistossa, äänettömässä usvavaipassa tai neitseellisen valkoisessa avaruudessa. Koljosen maalauksissa voi aistia lappilaisen mystisen kaihon. Taidetta on esillä keloateljeessa Muonion Särkijärvellä ympäri vuoden. (Veli Koljosen Galleria 2023.)

Muonion kotiseutumuseo sijaitsee Emma ja Alfred Nivan pihassa. Museo perustettiin vuonna 1982, jolloin päärakennus sekä riihilato ja venekatos siirrettiin Kihlangista nykyiselle paikalleen. Yleisölle museo avattiin kesällä 1991. (Muonion kunta 2023.)

1800-luvun loppupuolella rakennetun päärakennuksen ulkoseinässä on muistomerkkilaatta, joka esittää pohjoisinta jääkärietappitietä. Ylimuoniosta siirretty vilja-aitta on peräisin 1850-luvulta. Ulkorakennus on rakennettu ennen sotia nykyiselle paikalleen. Kunnan viljamakasiini on 1800-luvun lopulta, myöhemmin se toimi kunnan ilmoitustauluna. Museon esineistöstä suuri osa on Emma Nivan ja hänen sisarensa jäämistöä, ja muoniolaiset ovat tehneet museolle runsaasti lahjoituksia. (Muonion kunta 2023.)

Pelkosenniemi

Pelkosenniemeltä löytyvistä kulttuurimatkailunähtävyyksistä kirkonkylältä löytyvät Andy McCoyn ja Paavali Pelkosen patsaat sekä puukirkko (Pelkosenniemi 2022a). Lisäksi Pelkosenniemeltä löytää suuren määrän historiaa sisältäviä kulttuurikyliä. Esimerkiksi Suvannon kylässä osa rakennuskannasta on peräisin 1600-luvulta asti ja kylä on ainoa Perä-Pohjalaista rakennustyyliä edustava kylä, joka on säästynyt Lapin sodilta. Saunavaaran kylä sen sijaan on yksi Pelkosenniemen vanhimmista kylistä ja valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. (Pelkosenniemi 2022b.)

Pello

Pellon Orangin kylässä järjestettiin ensimmäinen Oranki Art ympäristötaidenäyttely vuonna 2001. Näyttelyalueella säilyneistä taideteoksista on muodostunut laaja veistospuisto, joka on avoinna joka vuosi kesäkuun loppupuolelta syyskuun loppuun. (Oranki Art 2022.)

Posio

Posion kulttuurikohteisiin kuuluu Pentik-mäki, jolta löytyy muun muassa Anu Pentikin taidegalleria, Pentikäisten perheen entinen kelohirsinen kotitalo Pentik Kotimuseo, Kansainvälinen kahvikuppimuseo sekä Muistoja maalta –museo. (Posio Lapland 2022a) Timisjärvellä yli 150 vuotta vanha kunnostettu Porokartano, Pentik-kartano, toimii taidekotina, vierasateljeena sekä näyttely- ja tapahtumapaikkana. Kesällä tiloissa toimii myös kesäkahvila. (Posio Lapland 2022b.)

Posion Kirintövaarassa toimii korealaisen keraamikon Min Kyoung Kimin Miki-studio. Keramiikkastudion pihapiirissä on pieni galleria-aitta, joka toimii kesäisin myynti- ja näyttelytilana. (Posio Lapland 2022c.) Arktinen keramiikkakeskus sijaitsee Hotelli Kirikeskuksen yhteydessä. Se on kansainvälisesti tunnettu keraamikkojen ja muiden taiteilijoiden kohtaamis- ja työskentelypaikka. Keskuksessa on vuodesta 2014 lähtien järjestetty keramiikkasymposiumeja, joihin on osallistunut yhteensä satoja kansainvälisiä keramiikkataiteen huippuammattilaisia. Keskuksessa järjestetään myös taiteilijaresidenssitoimintaa, ja tiloissa toimii keramiikkamuseo. (Posio Lapland 2022d.)

Posion kunnan kotiseutumuseo sijaitsee Kitkajärven etelärannalla Lohirannan kylässä. Lohirannan paikallistien varrella noin 8 kilometrin päässä Lohirannan kylästä ja kotiseutumuseosta sijaitsee harvinainen nähtävyys, Akanlahden tukinsiirtolaitos. Akanlahti on ainoa tähän päivään asti säilynyt tukinsiirtolaitos. (Posio Lapland 2022e; Posio Lapland 2022f.)

Korpihillan herkkupuoti ja kahvila sijaitsee Riisitunturin juurella Tolvan kylässä vanhassa kyläkoulussa. Perheyritys tarjoaa kahvihetkiä, ruoka- ja juhlapalveluita sekä herkkuja romanttisissa vanhan ajan tunnelmissa. Korpihillassa Lapin marjat ja yrtit jalostuvat käsityönä korkealaatuisiksi tuotteiksi, joita on palkittu valtakunnallisesti. Kesällä pihapiirissä palvelee myös lahjatavarapuoti. (Posio Lapland 2022g.)

Erätalonpojan keinot -tarinapolku on mukava tapa tutustua Posioon koko perheen voimin. Eri puolilta Posiota, kyliltä ja maanteiden varsilta löytyy 35 erilaista tarinataulua, jotka muodostavat kiinnostavan matkailupolun entisaikojen lappilaisten ihmisten arkeen ja kulttuuriin pohjoisen luonnon keskellä. Opasteiden historiaosuus kertoo kuvin ja tekstein 1900-luvun alkupuolen talonpoikaiskulttuurissa eläneiden posiolaisten taidoista, elinehdoista ja ajatuksista. Matkailupolun kartalta löytyy myös posiolaisia palveluita matkan varrelta. Opasteiden paikat on merkitty Posion matkailukarttaan tähdillä ja reitistä on myös julkaistu opaskirjanen usealla kielellä. (Posio Lapland 2022h.)

Salla

Sallan sota- ja jälleenrakennusajan museossa voi tutustua Sallan historiasta kertovaan perusnäyttelyyn, joka avaa elämää Sallassa ennen sotia, sotien aikana, sekä jälleenrakennuksen vaiheita sotien jälkeen. (Salla 2022a.) Museorakennuksen lisäksi museoalueelta löytyy ulkonäyttelyalue, jossa on esillä perinteisiin elinkeinoihin liittyvää aineistoa. Lisäksi ulkonäyttelyalueella voi osallistua etenkin lapsille suunnatulle Haltijamaa-kierrokselle. (Visit Salla 2022a.)

Vuosittain Sallan nimipäivänä 19.7. Sallassa vietetään Salla-päivää. Vuoden 2022 Salla-päivän ohjelmistossa oli muun muassa palkitsemisia, musiikkiesityksiä sekä imitaattori (Salla 2022b; Visit Salla 2022b.)

Arkkitehtuuriin Sallassa voi tutustua esimerkiksi Sallan kirkossa. Vuosina 1948–1950 rakennetun kirkon ovat suunnitelleet arkkitehdit Eero Eerikäinen ja Osmo Sipari. Jumalanpalvelusten lisäksi kirkossa järjestetään konsertteja ja muita musiikkitilaisuuksia. (Visit Salla 2022c.)

Savukoski

Savukoskella on mahdollisuus osallistua vuosittain useisiin erilaisiin kulttuuritapahtumiin. Kuivalihamarkkinat on Lapin suurin perinneruokatapahtuma. Markkinoiden aikana tapahtumapaikalla nähdään myös esittävää taidetta ja muuta ohjelmaa. (Korvatunturi 2022a.) Perinteiset Savukoskipäivät järjestetään Savukoskella Kotiseututalo Puistolän pihapiirissä kesäisin. Ohjelmassa on musiikkiesityksiä, taidetta, myyjäisiä sekä muuta oheisohjelmaa. (Korvatunturi 2022b.) SompioRock on Savukoskella järjestettävä musiikkitapahtuma, joka kokoaa yhteen jo kokeneita muusikoita sekä aloittelevia esiintyjä (Sompiorock 2022).

Simo

Lapin maakunnan eteläisimmän kunnan eteläisin kylä, Simonkylä, sijaitsee Simojoen suulla. Sodalta säilyneen peräpohjalaisen kylän läpi kulkee 1600-luvulla rakennettu Museotie, joka tarjoaa mahdollisuuden tutustua peräpohjalaiseen kulttuurimaisemaan. Kylällä sijaitsee mm. kesäaikaan yleisölle avoinna oleva Pahnilan museokartano, jossa pääsee tutustumaan 1800–1900-lukujen taitteen talonpoikaiskulttuuriin. Kuokkasen pajan ja Pahnilan museokartanon pihalta alkava Simonkylän luonto- ja kulttuuripolku opastaa puolestaan Peräpohjalaiseen luontoon. (Simonkylä 2022.)

Sodankylä

Museo-galleriassa Andreas Alariestossa voi tutustua naivistisen taiteilijan tuotantoon. Kakslauttanen Art Gallery esittelee suomalaista korkeatasoista nykytaidetta. Sodankylässä on lähes 50 muistomerkkiä, joista ikonisin, Poro ja lappalainen, kohoaa keskellä kylää. Kullankaivajien perustamassa Tankavaaran Kultakylässä aistii kaikkialla aidon Lapin tunnelman. Maailman ainoa kansainvälinen Kultamuseo sijaitsee Tankavaarassa. (Visit Sodankylä 2022a.)

Sodankylän kotiseutumuseon pihapiirin kruunu on Lokan tekojärven alle jääneestä Rieston kylästä pelastettu päärakennus. Sodankylän uuden ja vanhan kirkon alue metsäisine hautausmaineen ja jokirantoinen on kaunis kävelykohde. Vanha kirkko on yksi Suomen vanhimpia säilyneitä puukirkkoja. (Visit Sodankylä 2022a.)

Lapin sydämessä sijaitseva Pyhä-Luosto on maisemiltaan yksi Suomen mahtavimmista kansallispuistoista. Luontokeskus Naavassa on hieno luontonäyttely kansallispuiston luonnosta, geologiasta ja kulttuurihistoriasta. Naavassa järjestetään myös luontoiltoja, konsertteja, elokuvia ja paljon muuta. (Visit Sodankylä 2022a.)

Sodankylän elokuvajuhlat on yksi maailman ainutlaatuisimmista festivaaleista. Keskiyön auringon alla kohtaavat maailman kuuluisimmat elokuvaohjaajat, uuden elokuvan nousevat nimet, kansainvälinen yleisö ja tavallinen kansa. Vuonna 1986 perustettua festivaalia leimaa ennen kaikkea rakkaus elokuvaan. Elokuvia näytetään ympäri vuorokauden neljässä esityspaikassa. (Midnight Sun Film Festival 2022.)

Lapin Tarinakylät tarjoavat kiehtovan matkan kuuden lappilaisen kylän paikallishistoriaan ja kulttuuriin mobiilisovelluksella. Lapin Tarinakylät sijaitsevat kolmen kunnan alueella: Kemijärvellä, Pelkosenniemellä ja Sodankylässä. Kylien videoidut tarinat löytyvät Lapin Tarinakylät - mobiilisovelluksella. (Visit Sodankylä 2022b.)

Tornio

Torniossa järjestetään vuosittain useita erilaisia kulttuuritapahtumia. Tornio on Lapin vanhin kaupunki ja kaupungin perustamisen kunniaksi järjestetään vuosittaiset Tornio-päivät. Tornio-päivillä on tarjolla laajasti aktiviteetteja ja nähtävää, kuten kulttuurikävelyitä ja kuvataidenäyttelyitä. (Tornio 2022a.)

Talvihehku-kulttuuritapahtuma on monipäiväinen, Tornion ja Haaparannan yhteinen tapahtuma. Talvihehkun aikaan järjestetään paljon monipuolisia tapahtumia liikunnallisista aktiviteeteista näyttelyihin. (Tornio 2022b.) Toinen näiden kahden kaupungin yhteistapahtuma on Kalottjazz & Blues -festivaali, joka tarjoaa kävijöilleen mahdollisuuden tutustua musiikkityylien vanhoihin klassikoihin, että nouseviin tähtiin. (Tornio 2022c.)

Kuvataiteeseen Torniossa voi tutustua Aineen taidemuseossa. Museossa on pysyvästi sijoitettuna suomalaisen taiteen kokoelma, jonka omistaa Aineen Kuvataidesäätiö. Rakennuksessa toimii lisäksi Tornion kaupungin pääkirjasto ja museossa on pysyvän perusnäyttelyn lisäksi vaihtelevia näyttelyitä. (Tornio 2022d.)

Tornionlaakson museo kattaa Tornion kaupungin lisäksi myös Haaparannan ja Kemin kaupungit sekä Simon, Tervolan, Keminmaan, Ylitornion, Pellon, Kolarin ja Muonion kunnat. Tornionlaakson museo on ainutlaatuinen maailmassa, sillä se toimii kahdessa eri maassa sijaitsevassa kaupungissa. Museo on yksi esimerkki Suomen ja Ruotsin välisestä yhteistyöstä Tornionlaakson alueella. (Tornio 2022e.)

Utsjoki

Tenojoki (Deatnu) on ikivanha kulkureitti, jota käytettiin hallinto- ja kauppaputkuna jo 1500-luvulla. Pohjois-Lapissa joet olivat tärkeitä kulkuväyliä, mutta Alakönlään (Vuollegeavv̄njis) kuohut kierrettiin rantaa pitkin. Veneenvetotiestä muodostui vähitellen kulku-ura, joka vuonna 1928 luokiteltiin maantiekseksi ja liitettiin Suomen tieverkkoon. Kyseessä oli muusta tieverkosta täysin irrallinen Tenon rannasta alkava ja sinne päättyvä tienpätkä, joka on nykyisin museotie. (Explore Utsjoki 2023a.)

Historiallisesti arvokas ja ainutlaatuinen Välimaan saamelaistila (Jeagelveaji sámedállu) on rakennettu vuonna 1866 Tenojoen varrelle. Vanhat kodan pohjat kertovat alueella olleen kuitenkin asutusta jo paljon aiemmin. Välimaa on vanha saamelaistila, jonka väki kalasti ja hoiti lampaitaan Suomen pohjoisimmalla äärilaidalla Tenojoen varrella luonnonläheisesti eläen aina 1970-luvun alkuun saakka. (Explore Utsjoki 2023b.)

Utsjoen kirkko, kirkkotuvat, pappila ja muut vanhat rakennuspaikat Mantojärven (Máttajávri) länsirannalla muodostavat mielenkiintoisen ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kokonaisuuden. Kirkkotupa-alue oli ennen Utsjoen keskeisimpiä paikkoja ja vielä 1930-luvulla ahkerassa käytössä. Osa tuvista on peräisin 1700-luvulta. Aikoinaan tupia oli parikymmentä, mutta välillä niitä siirrettiin muualle ja osa tuvista on tuhoutunut tai purettu. Nykyään paikalla on 14 entisöityä kirkkotupaa. Kirkkotupien ulkomuseoalueeseen pääsee tutustumaan ympäri vuoden ja kesäisin tarjolla on opastettuja kierroksia. Kesäaikaan voi myös ihastella paikallisen käsityöyhdistyksen luomuksia käsityömyymälä Šiellassa sekä nautiskella Utsjoen seurakunnan lähetystyön hyväksi myytäviä vohveleita.

Utsjoen kirkkotuvat ovat olleet vuosisatojen ajan kansainvälinen kohtaamis- ja markkinapaikka, jonne saavuttiin satojen kilometrien päästä. Utsjoelle rakennettu Pyhän Ulriikan kirkko oli käytössä 1850-luvulle saakka käytössä ja 1700-luvulla rakennettu sakasti on edelleen nähtävissä hautausmaan reunassa. Vuonna 1843 Mantojärven rantaan saatiin C.L. Engelin suunnittelema uusi pappila, joka on yksikerroksinen empiretyylinen rakennus. Pihapiiriin kuuluu punamullattuja ulkorakennuksia. Vuonna 1853 Mantojärven rinteeseen valmistui uusi kivikirkko, joka on rakennettu kirkkopahdasta louhitusta, harmaasta graniitista.

Kirkkotuvat ovat vanhoja saamelaisten sukujen omistamia tupia, joissa yövyttiin ja asuttiin suurten kirkkopyhien aikaan. Kirkkotuvat ovat olleet yksittäisten sukujen ja perheiden rakentamia ja omistamia, käräjä- ja voudintupaa lukuun ottamatta. Tuvat ovat olleet käytössä 1940-luvun puoliväliin saakka ja kirkkotupien alueella on ollut toimintaa, kuten rippikouluja, 1970-luvun alkuvuosiin saakka. Tupia on kunnostettu Museoviraston toimesta ja kirkkotuvat on määrätty Valtioneuvoston suojelupäätöksellä 1995 suojeltaviksi esimerkkeinä saamelaisten asumis- ja rakennusperinteestä. Vuonna 2004 alue siirtyi eri sukujen, Utsjoen kunnan ja kirkonedustajien perustaman Utsjoen kirkkotupayhdistyksen haltuun. (Explore Utsjoki 2023c.)

Utsjoen kirkkotupayhdistyksen rakentama 2,3 km pitkä Ulriikan polku kertoo saamelaisesta rakennus- ja kulttuurihistoriasta. Polku kulkee Utsjoen kirkkomaisemassa valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä lähtien liikkeelle Kirkkotuvilta vanhan sakastin kautta vanhalle markkinapaikalle, josta voi kulkea lyhyemmän reitin tai kiertää nykyisen hautausmaan kautta. Reitti palaa vanhan hautausmaan viereltä kirkolle. Kirkolta voi kävellä kirkkopahdan päälle entistä postipolkua pitkin, jossa on käännympiste. Reitti on merkitty maastoon värillisin tolpin. Opastaulut löytyvät Kirkkotupien viereltä ja Utsjoen kirkon alaparkkipaikalta (noin 5 km Utsjoen kirkonkylältä Inarin suuntaan, tien nro 4 varressa). Matka kirkolta nykyiselle hautausmaalle on esteetön. (Explore Utsjoki 2023d.)

3.2 Rovaniemi

Arktikum

Arktikum on tiedekeskus ja museo, joka tuo pohjoisen luonnon, kulttuurit ja historian kaikkien saataville. Lapin yliopiston Arktinen keskus tekee kansainvälisesti arvostettua monitieteistä arktista tutkimusta, Lapin maakuntamuseo puolestaan on lappilaisen kulttuurin, esihistorian, historian, rakennusperinteen ja luonnon asiantuntija. Tarjolla on sekä pysyviä että vaihtuvia näyttelyitä.

Arktikum avattiin yleisölle Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlapäivänä 6.12.1992 ja laajennusosa syyskuussa 1997. Suunnittelukilpailun voittaneen tanskalainen arkkitehtiryhmä Birch-Bonderup & Thorup-Waaden ideana oli hyödyntää lappilaisen luonnon antimia: lattiamateriaalit ovat Perttauksen graniittia ja Lapin honkaa vanhoine lipeäkalkkikäsittelyineen, tuolit koivun ja poronnan yhdistelmää.

Rakennuksen näkyvän osan lasiputki on kokonaisuudessaan 172 metriä pitkä ja sen katkaisee 30 metriä leveä Kittilän kantatie. Putkessa on noin 1000 kappaletta kahden neliömetrin suuruisia erikoislaseja, jotka ovat ulkopuolelta karkaistua iskunkestävää lasia. Sisäpinnalta lasi on laminoitua eli särkyessään se murenee pieniksi palasiksi, eikä vaaranna alla olevia ihmisiä. Näyttelytilat sijaitsevat kokonaisuudessaan maan alla.

Arktikumin edustalla on Rovaniemen kauneimpiin puistoihin lukeutuva, Lapin yliopiston ylläpitämä Arktinen puutarha. Pohjoisessa selviytyviä kasvilajeja esittelevä arboretumpuisto sijaitsee luonnonkauniilla paikalla Ounasjoen rannalla, osittain pienellä saarella. Arktisesta puutarhasta löytyy myös Arktisen tiedekeskuksen sijoittamia riimukivikopioita sekä rovaniemeläisen kuvanveistäjä ja taideseppä Risto Immosen taideteos ”Nätti-Jussi”, jonka innoittajana on ollut lukuisten tarinoiden legendaarinen metsätyömies Johan Viktor Nätti eli Nätti-Jussi (1890–1964). (Arktikum 2022.)

Korundi

Kulttuuritalo Korundi on toisesta maailmansodasta selvinnyt vuonna 1933 valmistunut entinen postiautovarikko, nykyisin Rovaniemen taidemuseo sekä Lapin kamariorkesterin koti. Sodan jälkeen varikkoa laajennettiin raunioista ympäri kaupunkia kerätyin tiilin. Korundissa yhdistyvät Rovaniemen kaupungin historia sekä moderni arkkitehtuuri. Vuosina 2009 ja 2010 tehtyjen muutostöiden ja laajennuksen suunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Juhani Pallasmaa, jonka kädenjälki näkyy postiautovarikolla jo vuodesta 1986 sijainneen Rovaniemen taidemuseon tiloissa. Korundi avattiin 25.5.2011. Korundin sisäpihalle nousseen konsertti- ja monitoimisalun akustiikan suunnittelusta vastaa suomalainen Akukon. Korundi-salissa järjestetään erilaisia tapahtumia konserteista kokouksiin.

Kulttuuritalon vaihtuvat näyttelyt sekä uniikit konsertit antavat joka käyntikerralla uutta koettavaa. Rovaniemen taidemuseo tuo näytille teoksia joka maailmankolkasta, ja Lapin kamariorkesteri puolestaan vie pohjoista sointia maailmalle kiertueillaan.

Nimensä Korundi on saanut nimikilpailun tuloksena. Korundi on maailman toiseksi kovin mineraali, jota esiintyy Lapin maaperässä. Korundeihin kuuluvat esimerkiksi rubiini ja safiiri. Laadukkaimmat korundit on löydetty juuri Lapista. Hiottaessa niihin syntyy tähden muoto ja siksi niitä kutsutaan myös Lapin tähdiksi.

Korundi-logon, Rytmin, suunnittelija Mika Junno:

“Rytmi on sekä taiteen että musiikin tärkeimpiä elementtejä. Tunnuksen turkoosi väri liitetään väripsykologiassa luovuuteen ja uudistumiseen. Väri esiintyy usein myös jalokivissä ja luo siten viittauksen myös korundiin.”
(Korundi 2022.)

Lapin kamariorkesteri

Lapin kamariorkesteri on Suomen ja koko EU-alueen pohjoisin ammattikamariorkesteri. Vuonna 1972 perustetun orkesterin taiteellisena johtajana toimii John Storgårds.

Alueorkesteri esiintyy kotikaupunkinsa Rovaniemen lisäksi ympäri Lappia sekä muualla Suomessa ja ulkomailla. Orkesteri on konsertoinut Suomessa mm. Savonlinnan oopperajuhlilla, Helsingin Juhlaviikoilla, Korsholman musiikkijuhlilla ja LuostoClassic -tapahtumassa. Viimeisimmät ulkomaanmatkat ovat suuntautuneet Kanadaan, Unkariin, Itävaltaan, Algeriaan ja Lontoon BBC Proms -festivaaleille.

Lapin kamariorkesterin ohjelmistoon kuuluu klassisen perusohjelmiston ja eri aikakausien helmien ohella keskeisesti oman aikamme musiikki. Orkesteri on kantaesittänyt useiden merkittävien säveltäjien teoksia Suomen ensiesitysten ohella. Orkesterin vierailijoina ovat olleet mm. Soile Isokoski, Håkan Hardenberger, Christian Tetzlaff, Colin Currie, Benjamin Schmid ja Kirill Gerstein. Yhteistyökumppanina on ollut mm. BBC Philharmonic Orchestra.

Kamarimusiikillisten konserttien lisäksi orkesteri järjestää yleisölle avoimia kenraaliharjoituksia ja taiteilijatapaamisia. Konsertit kylätaloilla ja kouluilla, musiikkituokiot yleisön keskellä ja yhteys musiikin harrastajiin on tärkeä osa toimintaa ja Lapin kamariorkesteri taipuukin klassisten teosten ohella melkein mihin vain. Orkesterin työ ja levytykset ovat saaneet useita tunnustuksia. (Suomen Sinfoniaorkesterit ry 2022.)

Tiedekeskus Pilke

Tiedekeskus Pilke kertoo pohjoisista metsistä. Metsiin pääsee tutustumaan kaikilla aisteilla ja itse tehden. Tiedekeskuksessa saa tietoa metsien monipuolisista antimista, tuotteista ja hyödykkeistä sekä metsien kestävästä käytöstä. (Tiedekeskus Pilke 2022a.)

Tiedekeskuksen työpajat tarjoavat toiminnallisen oppimistavan metsien kestävästä käytöstä koululaisille ja muille ryhmille. Lasten ja nuorten oppimisryhmille Pilkkeessä oppiminen on ilmaista. Pilkkeen oppimisympäristöihin kuuluu Mottimetsän ulko-oppimisalue, jossa tutustutaan metsiin ja niiden kestävään käyttöön käytännössä. PlayDecide -keskustelupeliä voi pelata porukalla kotona tai koulussa. (Tiedekeskus Pilke 2022b.)

Rovaniemen Teatteri

Rovaniemen Teatteri, Lapin Alueteatteri järjestää lähes 300 tapahtumaa vuosittain, osan teatterin tiloissa Lappia-talossa ja osan Lapin kunnissa kiertueella. Monet teatterin näytelmistä pohjautuvat arktiseen luovuuteen tai aiheeseen. Teatteri tarjoaa esitysten lisäksi tyyliä tilaisuuksiin, taitoja työelämään ja tekemistä aikuisille, lapsille ja nuorille. (Rovaniemen teatteri 2022.)

Valdemarin kesäteatteri

Valdemarin kesäteatteri tuottaa musiikillista teatteria Kemijoen rantamaisemassa Ravintola Valdemarin katetussa terassikatsomossa (Rovaniemi 2022). Kesällä 2022 Valdemarin kesäteatterissa nähtiin naisenergiaa hulvattomassa musiikinäytelmässä Mimmit (Valdemari 2022).

Lapin Ylioppilasteatteri (Wiljamin talo)

Lapin ylioppilasteatteri perustettiin Rovaniemellä marraskuussa 1980. Liikkeelle panevana voimana oli ajatus Rovaniemestä ”ihan oikeana yliopistokaupunkina”, jossa toimi vuotta aiemmin perustettu Lapin korkeakoulu ja ylioppilaskunta. Ylioppilasteatterin perustaminen toi opiskelijoille uuden harrastusmahdollisuuden, ja sillä oli merkittävä rooli kaupungin kuvassa opiskelijakaupunkina. Vanhan maaliliikkeen varaston ja entisen Supermarketin tilojen kautta toimintansa aloittanut ylioppilasteatteri toimii nykyisin Kulttuuritalo Wiljamissa. (Lapin ylioppilasteatteri 2022a.)

Lapin ylioppilasteatteri huolehtii vapaaehtoisvoimin kotinsa Kulttuuritalo Wiljamin käyttökelpoisuudesta ja teknisestä kalustosta. Lapin Ylioppilasteatterin perustoimintaa ovat monipuoliset teatteriproduktiot. Teokset ovat omia tekstejä, teatterilaboratorioita ja klassikkoteoksia, lähtökohtana on tehdä vakavasti otettavaa ammattimaista teatteritaidetta. Teatterin toiminta on jäsenten pyörittämää ja jäsenistölle tarjotaan monipuolisesti koulutusta eri teatterin eri osa-alueilta. Lisäksi teatterilla on erilaisia tapahtumia, esimerkiksi WiljamiGaala (teatterin vuosijuhlagaala), koti-illat, retket ja vierailut. (Lapin ylioppilasteatteri 2022b.)

Konttisen kesäteatteri

Konttisen kesäteatteri aloitti toimintansa vuonna 1996. Ainoan ammattimaista kesäteatteria Rovaniemellä tarjoavan tahon esitysten korkeaa laatua on kiitelty ja sen tuotannot on aina toteutettu kunnianhimoisesti alan ammattilaisten ja kokeneiden harrastajien voimin. (Tinfo 2022.) Kesäteatteri ilahdutti kesällä 2022 koko perheen näytelmällä, jossa perinteinen prinsessasatu oli saanut uutta twistiä: ”Prinsessa Ruusunen on satu oman elämänsä prinsessoista, prinseistä ja muista ja koomillinen kertomus rajat rikkovasta rakkaudesta.” (Visit Rovaniemi 2022a.)

Joulupukin pajakylä

Joulupukin pajakylä sijaitsee 8 km Joulupukin virallisesta kotikaupungista Rovaniemeltä pohjoiseen. Pajakylässä pääsee ylittämään Napapiirin ja Joulupukki on tavattavissa kammarissaan vuoden jokaisena päivänä. Pajakylässä toimii useita ohjelmapalveluyrityksiä, lahjatavara- ja matkamuistomyymälöitä, sieltä löytyy majoituspalveluita, Joulupukin pääposti ja porot sekä ravintoloita ja kahviloita. (Joulupukin pajakylä 2022.)

Kotiseutumuseo/Kotiseutu yhdistys Rovaniemen Totto ry.

Rovaniemen kotiseutumuseo sijaitsee arvokkaassa museomiljöössä Kemijoen rantamaisemassa. Perinteen ja kulttuurin elämys- ja kohtaamispaikka tarjoaa menneisyyden lumoa. Museoympäristö on koko vuodenkierron ajan yleisötapahtumien ohella erityinen esittävän taiteen, kokousten, juhlien, työpajojen ja koulutusten pitopaikka. Rantasaunassa saa myös makeat löylyt. (Rovaniemen kotiseutumuseo/Totto ry. 2022a.)

Pöykkölä-nimisellä tilalla sijaitsevat museon neljä alkuperäistä ja 13 siirrettyä rakennusta, jotka kuvastavat talonpoikaisajan maalaiselämää 1800–1900-luvun taitteessa. Museon kokoelmat ja näyttelyt tarinoineen kertovat talonpoikaisesta perinnöstä. (Rovaniemen kotiseutumuseo/Totto ry. 2022b.)

Arkkitehtuuri

Vuonna 1944 noin 90 prosenttia Rovaniemen silloisen keskustan rakennuksista tuhoutui Lapin sodassa. Jälleenrakentamisen suunnittelua johti Suomen kansallisarkkitehteihin lukeutuva Alvar Aalto. Aallon kädenjälki näkyy Rovaniemellä laajalti, mutta myös muut visionäärit ovat ehostaneet Lapin pääkaupunkia luomuksillaan.

Lapin pääkaupungin poronsarviasemakaava on Aallon nerokas visio. Rovaniemen keskusta on poron pään sisällä, entinen Keskuskenttä silmä ja pohjoiseen, länteen ja etelään vievät tiet muodostavat sarvet. Aallon päätyö Rovaniemellä on ns. Aalto-keskus, kulttuuri- ja hallintokeskus, jonka muodostavat (entinen) kaupungintalo, kaupunginkirjasto ja Lappia-talo, jossa toimii myös Rovaniemen teatteri. Kirjasto rakennettiin ensimmäisenä vuonna 1965, Lappia-talo valmistui vuonna 1976 jääden viimeiseksi rakennukseksi, jonka Aalto näki valmistuvan ennen kuolemaansa. Vuonna 1986 valmistuneen kaupungintalon suunnitelmat saattoi loppuun Elissa Aalto miehensä kuoleman jälkeen. Julkisirakennusprojektien lisäksi Alvar Aalto suunnitteli Rovaniemelle myös asuinrakennuksia. Rovaniemen Tapiolana tunnettu Korkalonrinteen asuinalue koostuu rivi- ja kerrostaloista puistomaisessa miljöössä. Aalto suunnitteli Ahon liikemiessuvulle useita rakennuksia Rovaniemen keskustaan ja sen tuntumaan.

Keskeisessä roolissa Rovaniemen arkkitehtuurissa on ollut myös Ferdinand Salokangas, joka suunnitteli useita kaupungin asuin- ja hallintorakennuksia. Tunnetuimmat ovat Rovaniemen paloasema ja Rovaniemen kauppalan toimitalo, jossa toimii nykyisin Arctic Light Hotel.

Yksi Rovaniemen tunnetuimmista rakennuksista on museo ja tiedekeskus Arktikum, joka avattiin yleisölle Suomen itsenäisyyden 75-vuotispäivänä 6. joulukuuta 1992. Rakennuksen suunnitteli tanskalainen arkkitehtiryhmä Birch-Bonderup & Thorup-Waade. Arktikumin lasiputki kuvaa pohjoisen jäätynyttä sormea osoittaen kyseiseen ilmansuuntaan.

Yksi harvoista toiselta maailmansodalta säästyneistä rakennuksista Rovaniemellä on vuonna 1933 rakennettu postiautovarikko. Vanha punatiilirakennus on ollut monenlaisessa käytössä, kunnes se vuonna 1986 remontoitiin ensin Rovaniemen taidemuseoksi arkkitehti Juhani Pallasmaan toimesta ja vuonna 2011 Kulttuuritalo Korundiksi.

Metsähallituksen omistama, vuonna 2011 avattu Tiedekeskus Pilke on rakennettu kokonaan puusta. Pilkkeen rakennusmateriaalit ovat 90-prosenttisesti kotimaasta. Tiedekeskuksen suunnitteli puurakennuksiin erikoistunut arkkitehtistudio APRT, lähtökohtinaan kestävä kehitys, luonnonvalo sekä ympäröivät joki- ja vaaramaisemat.

Nykypäivänä Rovaniemen tunnetuin maamerkki on 320-metrinen Ounasvaaran ja kaupungin keskustan yhdistävä Jätkänkynttilän silta, joka avattiin liikenteelle vuonna 1989. Jätkänkynttilän nimi ja muoto ovat peräisin tukkijätkien veistämästä kelopuusoihdusta, joka on viittaus Rovaniemen pitkään uittoperinteeseen. (Visit Rovaniemi 2022a.)

Taidegalleriat

Napa Galleria

Napa Galleria kertoo omaa lumoavaa kieltään Lapin taiasta. Taiteilijat tuovat sen katsojan silmien eteen toisella tavalla kuin sen luonnossa näkee. Taika voi olla värikylläisenä tai hyvinkin pelkistettynä, taitavina mustan tussin viivoina. Yhtä lailla taiasta kertovat mosaiikki, korut, multimediatäide, valotaide tai mikä tahansa. Tätä kaikkea tarjoaa Galleria Napa. 2000-luku on antanut uusia mahdollisuuksia myös taiteelle: nykyään on mahdollista löytää taidetta verkosta ja tutustua siihen rauhassa kotisohvalta, kiinnostua ja jopa harkita taiteen vuokraamista kotiin. Taideteos on myöhemmin mahdollista ostaa, jolloin vuokrasumma vähennetään taideteoksen loppusummasta. (Napa Galleria 2022.)

Varjo Galleria

Lapin sodan tuhojen jälkeen Rovaniemen uudesta rakennuskannasta nousi ensimmäisenä Rovakadun ja Torikadun kulmaan vuonna 1948 funkkistyyliä noudatteleva asuin- ja liikehuoneisto, jossa avattiin heti valmistumisen jälkeen maitokauppa. Vuonna 2002 samassa osoitteessa avasi ovensa Varjo Galleria, maanläheinen kansangalleria. (Varjo Galleria 2022b.)

Gallerian kynnystä ei ole tarkoitettu liian korkeaksi kenenkään ylittää ja vuosien mittaan näyttelyitään ovat tiloissa pitäneet sekä ammattitaiteilijat että aloittelevat, vähemmän tunnetut tekijät. Taiteilijavieraat ovat olleet tasapuolisesti läheltä ja kaukaa, näyttelyitä on tuotettu 230. Taiteilijoita on ollut kotimaan ohella Japanista, Venäjältä ja Euroopasta, kuitenkin eniten edustettuina lappilaiset ja rovaniemeläiset näytteilleasettajat.

Yksityinen taidegalleria on keskittynyt vain taiteen tuottamiseen rajoittumatta tietyn tyylin, tekniikan tai koulukunnan esiintymisareenaksi, vaan se on ollut avoin monenlaiselle näkemykselle ja tavalle tuottaa taidetta. (Varjo Galleria 2022a: Varjo Galleria 2022b.)

Villa Vinkkeli

Villa Vinkkeli on taiteen monitoimitalo Rovaniemen Ounasmetsässä. Talosta löytyy taidegalleria ja valokuvaaja Kaisa Sirénin valokuvastudio. Villa Vinkkeli toimii myös kulttuuritapahtumien pitopaikkana: taidenäyttelyiden lisäksi siellä järjestetään mm. valokuvailtoja, workshopeja, kursseja, taidemyyjäisiä ja paikalliseen kulttuuriin pohjautuvia ohjelmia matkailijoille. (Villa Vinkkeli 2022.)

3.3 Rovaniemen kylät

KUVA 3. Rovaniemen kylät (Rovaniemen kaupunki 2022.)

Yläkemijoen suunta

Tennilä

Kemijoen varrella sijaitseva Tennilän kylä on tunnettu muun muassa hienoista hiekkaharjumaisemistaan sekä hyvistä kalastusmahdollisuuksista. Veittivaaran ulkoilureitti laavuineen tarjoaa myös hienoja maisemia retkeilijälle. Tennilässä kyläyhdistys ja nuorisoseura järjestävät ohjelmaa kylällä, ja kylällä sijaitseva mansikkatila rikastaa kylän peltomaisemia. (Roikylät 2022a.)

Viirinkylä

Puolen tunnin ajomatkan päässä Rovaniemeltä Kuusamontietä itään sijaitsee Viirinkylä. Kylällä toimii useita kyläyhteisöjä, jotka järjestävät toimintaa. Viirinkylällä on ollut pysyvää asutusta jo 1600-luvulta lähtien ja näin ollen se on Yläkemijoen alueen vanhin kylä. Kylä tarjoaa paljon luontoretkeilymahdollisuuksia esim. marjastuksen ja kalastuksen muodossa. Kylä nimettiin vuonna 1987 Lapin läänin kauneimmaksi kyläksi. (Roikylät 2022b.)

Viirinkylässä on tehty pitkään suunnitelmallisesti töitä perinteisen kylämaiseman säilyttämiseksi. Vuonna 2019 Viirin osakaskunta, Viirin kyläyhdistys ja Viirin Viri tekivät Lapin ELY-keskukselle aloitteen maisemanhoitoalueen perustamisesta Yläkemijoen maisema-alueelle. Tämän jälkeen laadittiin yhteistyössä kyläläisten ja maanomistajien kanssa maisemanhoito- ja käyttösuunnitelma. Suunnitelman mukaisia toimenpiteitä on toteutettu sekä talkootyönä että ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteisen Helmi-ohjelman rahoituksen turvin. (Lapin keino 2022.)

Maisemanhoitotöitä on tehty viime vuosina 15 hehtaarin alueella, jolla on esimerkiksi raivattu umpeen kasvanutta jokivarsimaisemaa ja rakennettu lammasaitauksia. Osa maanomistajista on tehnyt raivausta itsenäisesti ja osa on tehty seuran talkootyönä. Viirinkylän innostus maisemanhoitoon on huomioitu myös valtakunnallisesti, sillä kylä valittiin voittajaksi valtakunnallisessa Vuoden maisemateko -kilpailussa vuonna 2021. (Lapin keino 2022.)

Lapin ELY-keskus on tehnyt ympäristöministeriölle esityksen Yläkemijoen kylämaisemat -alueelle perustettavasta maisemanhoitoalueesta. Ympäristöministeriö tukee vuosittain kyläläisten tärkeäksi kokemia maisemanhoitotöitä. Vastaavia luonnonsuojelulain mukaisia maisemanhoitoalueita on Suomessa vasta viisi. (Lapin keino 2022.)

Vanttauskoski

Vanttauskoski on virkeä, palveluiltaan monipuolinen kylä, joka sijaitsee noin 50 kilometrin päässä Rovaniemen keskustasta. Kylältä löytyy muun muassa koulu, päiväkotia, kirjasto ja kauppa. Kylä sijaitsee vilkkaasti liikennöidyllä risteysalueella ja tästä syystä kylän läpi kulkeekin myös paljon matkailijoita. Luonnosta voi nauttia ihailen vaaramaisemia tai vesistöissä liikkuen ja esimerkiksi kalastaen. Kylän läpi kulkee myös moottorikelkkareittejä. Tapahtumia ja toimintaa järjestävät useat eri järjestöt. (Roikylät 2022c.)

Vanttausjärvi

Vanttausjärven kylä sijaitsee samannimisen järven rannalla noin 60 kilometrin päässä Rovaniemen keskustasta. Luontomatkailumahdollisuuksien lisäksi kylälle elämää tuo muun muassa kylän läpi kulkeva Arctic Lapland Rally. Vanttausjärven lakkautettu kyläkoulu on kunnostettu kylän eri yhdistysten talkootoiminnalla Kyläkeskus Kuhinaksi. Kuhinassa järjestetään erilaisia leirejä, juhlia ja tapahtumia. (Roikylät 2022d)

Vanttauskosken ja Vanttausjärven kulttuurikohteisiin kuuluvat mm.:

Viirin kappeli ja hautausmaa Vanttauskoskella (Rovaniemen seurakunta)

Siperian puupolku Kivalossa (Metsähallitus)

Kaihuan kalaviljelylaitos Pekkalassa (nykyisin yksityisessä omistuksessa)

Ulkujoen Mylly Vanttausjärvellä (Vanttausjärven kala- ja erämiehet)

(Salo 2022.)

Pekkala

Pekkalan kylässä yhdistyvät sekä jylhät Kaihuanvaaran maisemat sekä järvinäköalat. Noin tunnin ajomatkan päässä Rovaniemeltä sijaitsevassa kylässä on mahdollista tutustua Kaihuanvaaraan erilaisilla luontopoluilla. (RoiKylät 2022e.) Luontopolut johdattavat muun muassa Juhannuskallion näköalapaikalle, josta avautuu maisemat Kemijokivarteen (Etiäinen 2022a.)

Kaihuavaara kiehtoi jo saamenkansaa: Hopeanulkillä, vaaran korkeimmalla kohdalla voi edelleen aistia muinaisten seitojen läsnäolon. Juhannuskallion näköalatornista avautuu kaunis näkymä Yläkemijoelle ja lakialueilla risteilevät Hermannin lenkki sekä Hopeanulkin polku johdattavat vaihteleviin metsiin.

Maisemien lisäksi Pekkalassa on hyviä sienimaastoja sekä vesistöjen ansiosta mahdollisuus kalastukseen (RoiKylät 2022e). Pekkalassa on myös Kaihuanjoen valjastanut Kaihuan voimalaitos, joka on otettu käyttöön vuonna 1959. Voimalaitoksen putouskorkeus on jopa 46 metriä. (RoiKylät 2022f.)

Juotasniemi

Juotasniemen kylän talot sijaitsevat nauhana Kemijoen varrella. Matkaa Rovaniemen keskustasta kylälle on noin 60 km. Ennen voimalaitosten rakentamista kylän kohdalla oli vaikeakulkuinen koski, jossa oli kapea kulkureitti eli juotti. Kylä lienee saanut nimensä tämän mukaan. Juotasniemeltä on löydetty vanhoja kivikautisia esineitä, mm. kivistä ja muita työkaluja. Esineitä löytyy vieläkin satunnaisesti esim. Peltotöiden yhteydessä keväisin. Juotaksen kylämuseossa voi kesäaikaan tutustua viime vuosituhanelta peräisin oleviin kodin esineisiin. (RoiKylät 2022g.)

Pirttikoski

Pirttikosken kylä syntyi aikanaan, kun alueelle rakennettiin 1950 ja 1960-luvuilla tunnelivoimalaitos. Siihen asti Kemijoen kohdalla Pirttikoski sai virrata vapaana.

Kylässä toimii erilaisia järjestöjä ja seuroja, jotka luovat kylällä omia tapahtumiaan. Lisäksi kylällä on kauppa ja majoituspalveluita, joita muun muassa kesälomailijat ja mökkeilijät voivat hyödyntää. Lisäksi seudulla on paljon metsiä ja luontomaisemaa, sekä kalastusmahdollisuuksia. Myös moottorikelkkailureiteille pääsee lähtemään kylältä. (Roikylät 2022h.)

Autti

Autti on saamen kieltä ja tarkoittaa ”syvää rotkoa”. Auttin kylä on siis saanut nimensä rotkolaakson mukaan. Auttissa luonto on lähellä ja kylän historiallinen perinne ja paikalliskulttuuri voimakkaina läsnä. (Roikylät 2022i.)

Auttiköngäs on yksi Suomen upeimmista putouksista, Auttikönkään luontopolku kulkee Auttijoen molemmin puolin ja sen varrella on luonnosta kertovia kohdeopasteita. Myös vanhaan uittokulttuuriin pääsee tutustumaan, sillä jylhien kalliodien väliin syöksyvässä putouksessa on vanha uittoränni ja pirttikahvilan viereisessä rakennuksessa pieni uittinäyttely. (Roikylät 2022j.)

Pajulampi

Pajulammen kylän tarina on kappale suomalaisen asutustoiminnan historiaa. Asukkaita Pajulammelle on tullut Suomineidon joka sopesta. Eläminen aloitettiin rakentamalla valtion tuella ”tulitikkupuntti”, pieni neliseinäinen mökki. Toimeentulo hankittiin ”ryskätöillä”, jossa suurperheiden päät viettivät pitkiä aikoja savotoissa ja uitoissa. (Roikylät 2022k.)

Alakemijoen suunta

Rautiosaari

Rautiosaari sijaitsee Kemijoen itäisellä puolella noin 15 kilometriä Rovaniemen keskustasta. Valajaskosken voimalaitos on yksi Rautiosaaren näkyvimmistä maamerkeistä. Rautiosaaren maaperä on pääosin viljavaa aluetta ja maanviljeleminen onkin ollut kyläläisille tärkeä elinkeino. (Rautiosaaren Kyläyhdistys 2022a.)

Rautiosaaren Sukulanrakassa sijaitsevat yhdet Suomen suurimmista hiidenkirnuista (Rautiosaaren Kyläyhdistys 2022a). Hiidenkirnuja on alueella yhteensä 14. Kirnujen lähettäviltä lähtee myös Hiidenpolku sekä Hiidenkota. Hiidenpolun luontopolulla voi tutustua lähemmin Sukulanrakan luontoon ja Hiidenkodalla voi levähtää pidempiäkin aikoja, sillä sen voi varata yksityiskäyttöön. (Rautiosaaren Kyläyhdistys 2022b.)

Petäjäinen

Petäjäisen kylä syntyi 1950-luvulla, kun alueelle rakennettiin Petäjäskosken voimalaitos. Kylällä toimi aiemmin muun muassa kauppoja ja baareja, mutta sittemmin kylä on hiljentynyt noin 200 asukkaan kodiksi. Töissä kylältä käydään muissa paikoissa, sillä myös voimalaitoksen toiminta on siirtynyt noin 40 kilometrin päähän kylästä, Rovaniemen keskustaan. Petäjävaara tarjoaa kävijälleen hyviä mahdollisuuksia liikkua luonnossa joki- ja vaaramaisemineen. Kylällä toimii myös erilaisia yhdistyksiä, kuten Petäjäisen Kyläyhdistys. (RoiKylät 2022l.)

Jaatila

Jaatila on yksi Rovaniemen alueen vanhimpia kyliä. Alueelta on löytynyt kivikautisia esineitä, mutta vasta 1500-luvulla kylä esiintyy historiankirjoissa omana kylänään. Jaatilassa on edelleen jäljellä useita 1800-luvulla rakennettuja hirsitaloja. Jaatilan entisen kansakoulun tiloissa toimii Suomen ja Pohjois-Euroopan ainoa nukketehdas Arctic Doll (www.arcticdoll.com), jossa valmistetaan käsityönä Lapin nukkeja ja matkamuistoesineitä. (RoiKylät 2022m.)

Ranuantien suunta

Narkaus

Narkaus-nimi tulee saamen kielestä, mutta ei ole varmaa onko se njarga eli niemi, vai nargu, joka tarkoittaa lemmiskelyä. Kylän vanhimmat rakennukset ovat peräisin 800-luvun lopulta. Narkausjärvi ja Narkausniemi ovat kauniita ja elinvoimaisia kulttuuriympäristöjä perinteisine pihapiireineen ja aukeine peltoineen. Narkausniemessä on viisi valtakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista vanhaa pihapiiriä. Kylää halkova Kivaloiden vaarajono antaa maisemalle oman erityisen piirteensä. (RoiKylät 2022n.)

Narkauksen hilpeät hauet -yhteisötaideteos kertoo hauen merkityksestä Narkauksen seudulle aina 1500-luvulta asti. Teos valmistui vuonna 2019 kyläläisten toteuttamana osana Rovaniemi-viikkoa ohjaajanaan yhteisö- ja ympäristötaiteilija Tiina Hallakorpi. (RoiKylät 2022o.)

Saari-Kämä

Saari-Kämän kylä on osa Narkaus-Kämän kyliä. Saari-Kämän kylässä asuu noin 60 asukasta ja yksi kylän elinkeinoista on turve, jota kuljetetaan muun muassa Kemiin. Saari-Kämässä on vesistöjä, joista myös matkailija voi saada itselleen saaliiksi jopa jalokaloja. (RoiKylät 2022p.)

Siika-Kämä

Myös Siika-Kämän kylä on osa Narkaus-Kämän kyliä. Siika-Kämän kylä sijaitsee Ranuan suuntaan lähdeittäessä 58 kilometrin päässä Rovaniemen keskustasta. Kylä tarjoaa hyvät puitteet liikkua luonnossa ja harrastaa luontoaktiviteetteja, kuten marjastusta, sienestystä ja metsästystä. (RoiKylät 2022q.)

Ounasjoen suunta

Sinettä

Jatkuvasti kasvava Sinettä on merkittävä palvelukylä Rovaniemellä. Sinetässä muun muassa kauppa palvelee kyläläisten lisäksi kylän läpi kulkevia matkailijoita sekä työmatkalaisia. Sinettä on ollut oma kyläyhteisönsä jo vuodesta 1920. Kylän yhteinen kohtaamispaikka on Sinetän kylätalo. Tästä vanhasta koulusta on tullut suosittu harrastus-, juhla- ja tapahtumapaikka, jota vuokrataan myös yksityiseen käyttöön. Sinetässä voi ihailla luonnonkauniita vesistömaisemia Sinettäjärven ja Sinettäjoen rannoilla. Alueelta on löydetty muinaishistoriallista esineistöä. (RoiKylät 2022r; Roikylät 2022s.)

Lehtojärvi

Lehtojärvellä on liikkunut väkeä jo vuosituhansien ajan. Kylästä on löydetty pohjoismaiden vanhin puuesine, hirvenpää. Lehtojärvi tunnetaan yrittelijäisyydestään ja alueella sijaitsee kansainvälisen tason matkailuyrityksiä. Lehtojärven rikkaan kulttuuriperinnön ansiosta kylälle ollaan rakentamassa peräpohjalaista perinnekylää. (RoiKylät 2022t.)

Sonka

Noin 300 asukkaan kylä Sonka sijaitsee reilun 30 kilometrin päässä Rovaniemen keskustasta. Useat vesistöt sekä jääkaudelta peräisin olevat kivirakat, kuten niistä ehkä tunnetuin, Möötikkärakka, maisemoittavat tätä Pellontien varressa sijaitsevaa kylää. (Roikylät 2022u.) Möötikkärakan ympäriltä löytyy patikointipolku sekä näköalapaikka, josta pääsee ihailemaan kauniita maisemia, jotka avautuvat Sonkajärvelle päin (Etiäinen 2022b).

Kauhun Gallerian tavoitteena on esitellä jotain uutta, erilaista ja hieman pelottavaa. Vuonna 2021 avanneen gallerian ympärille alkoi pikkuhiljaa ilmestyä huppupäisiä hahmoja, joita vaeltelee nyt jo lähimetsässä asti. Haamut hoitavat riivattuja kanoja, viettävät teehetkiä Kuolleiden majatalossa ja ripustelevat jouluvaloja joulunaikaan. Galleriasta on mahdollista ostaa taidetta, käsitöitä ja haamuja.

(Visit Rovaniemi 2022c.)

Patokoski

Lohen patokalastuksesta nimensä saaneesta kylästä löytyvät ensimmäiset kirjalliset merkinnät ovat peräisin 1500-luvulta. Patokosken Suopajärveltä on kuitenkin löydetty 500-luvulta peräisin oleva pronssinen solki. Patokoskella onkin liikkunut metsästäjiä ja kalastajia jo kivikaudella. (RoiKylät 2022v.)

Isohaaran voimalaitoksen rakennustöiden takia vuonna 1948 lohenpyynti lakkasi Patokoskella kokonaan. 1960-luvun lopulta lähtien Patokosken asukasluku on vähentynyt, eikä elantoon Patokosken alueelta saa enää kuin muutama kylän asukas. Alueella on kuitenkin ollut havaittavissa lisääntyvää matkailua. Patokosken maisemia voikin ihastella muun muassa Patovaaran laelta. (RoiKylät 2022v; RoiKylät 2022w.)

Törmänki

Kun Olof Tresk matkusti 1600-luvulla Suomen Lapissa, pääsi myös Törmänki hänen piirtämänsä karttaan, joka on peräisin 1650-luvulta. Kartassa Törmänki on kirjoitettu muotoon Termeng. Kylä sijaitsee vain parin kilometrin päässä Pellon kunnan rajasta kantatie 935:n varressa. Vaikka vakituisten asukkaiden määrä Törmängin kylässä on vähentynyt, on alueella vilkastunutta vapaa-ajan asutustoimintaa. (RoiKylät 2022x.)

Kylällä on harjoitettu perinteisiä elinkeinoja vuosisatojen mittaan. Muun muassa tervanpoltto on ollut tärkeä tulonlähde. Lisäksi Törmängissä on nähty savottakulttuuria, kun laajat savotat olivat käynnissä alueella 1950-luvun tienoilla. Myös maatalous on ollut Törmängissä olennainen tapa saada elantonsa, tosin vasta sotien jälkeen siitä tuli laajemmin osa kylän elinkeinoelämää. Tähän asti maataloutta harjoitettiin lähinnä jokaisen omia elintarpeita varten. Viimeisinä vuosikymmeninä maatalouden merkitys on kuitenkin kylässä vähentynyt ja kylän viimeinenkin karjatila lopetettiin muutamia vuosia sitten. (RoiKylät 2022x.)

Marrasjärvi

Tilojen lukumäärä erämaapitäjässä alkoi kasvaa 1700-luvun jälkipuoliskolla uudisraivauksen ja talojen lohkomisen seurauksena. Vanhin rakennuskanta on keskittynyt luode-kaakko-suuntaisen Marrasjärven pohjoisosissa sijaitsevalle loivapiirteiselle avoimelle niemelle, josta Marrasjärven kylän asutus sai alkunsa 1770-luvulla. Kylän vanhat pihapiirit sijaitsevat niemellä väljästi peltojen ja niittyjen ympäröimänä ja uudisasutus on sijoittunut perinteisen järvikulttuurimaiseman reuna-alueille. Marrasjärven kylä säästy Lapin sodan tuhoilta 1944 syrjäisen sijaintinsa ansiosta ja siksi sen rakennuskanta on peräisin sotaa edeltävältä ajalta. (RoiKylät 2022y.)

“(Liikkuva)Kivi on kuin pieni mökki, jota voi paljain käsin heiluttaa”, kirjoitti Wallenius teoksessaan ”Ihmismetsästäjiä ja erämiehiä”. Kivi heiluu edelleen ja monet sukupolvet ovat oppineet sen tuntemaan. Kaittiaisien kupeessa sijaitsevalla Tanssikalliolla on oma salaperäinen olemuksensa. Nimitys ei kuitenkaan liity sota-aikojen tanssikieltoon, vaan on paljon vanhempaa perua ja melko varmasti näytellyt suurta roolia jo kivikauden aikaan. Näin todettiin Helsingin Museoviraston arkeologian osastolla vertailtaessa Marrasjärven aiempia löydöksiä, joihin lukeutuu mm. Pirttisaaren kivikautinen asumus. (RoiKylät 2022z.)

Porokari-Maijanen-Jääskö

Molkköngäs on Lapin komeimpia koskia ja Museoviraston rekisteröimä muinaismuistoalue. Lapin suurnoita Päiviö teki aikoinaan (n. vuonna 1650) Molkköngään kuuluisaksi kertomuksellaan nimeltä Lapin suurnoidan tarina. Molkköngäs on mainittu myös muinaisena saamelaisten seitapaikkana Lapin pyhät paikat -listauksessa. 1700-luvulla Molkköngäs oli Saamenmaan ja Lannanmaan rajapaikka. (RoiKylät 2022å.)

Sodankyläntien suunta

Vikajärvi

Vikajärvi on noin 180 asukkaan kylä, joka sijaitsee 25 kilometrin päässä Rovaniemen keskustasta Sodankylään päin. Vikajärven alueella sijaitsevat Vaattunkikönkään ja Vikakönkään retkeilyalueet laavuineen ja riippusiltoineen. Retkeilyalueelle kuuluu myös Kivalonaavan niittykulttuuripolku. (Roikylät 2022ä).

Vika

Vikajoen kupeessa sijaitsee Vian kylä, noin 30 kilometriä Rovaniemeltä Kemijärventietä pitkin. Kylä syntyi rautatien rakentamisen myötä 1930-luvulla. Nykyään puolet kylän asuinpaikoista on enää kesäpaikkakäytössä, ja kylällä asuu vakinaisesti noin 20 asukasta. (Pirttijärvi, 2010, 19–35; Roikylät 2022ö.)

Ensimmäiset viralliset asutukset Vian seudulle tulivat 1800-luvun loppupuolella, vaikka kylällä onkin kerrottu tarinaa niin kutsutusta Vika-Ukosta, jota on kutsuttu Vian ensimmäiseksi asukkaaksi. Kertomusten mukaan Vika-Ukko osasi muun muassa lennättää ihmisiä ja ”vallita kalmanväkeä”. Virallisia tietoja Vika-Ukon elinvaiheista ei kuitenkaan ole. Sen sijaan ensimmäinen virallisempi todistus Vianseudun asukkaista löytyy vuodelta 1889 Rovaniemen Seurakunnan syntyneitten luettelosta, jolloin Vianseudulle syntyi ensimmäinen lapsi, Elis Arvid Kunnari. Kunnari vanhempineen asuttivat Vian kylän ensimmäistä virallista asuinrakennusta. (Pirttijärvi, 2010, 27–28.)

Kylällä sijaitseva Köyryjärvi sekä Vikajoki tarjoavat kävijälle mahdollisuuden kalastaa ja muutoinkin kylä tarjoaa mahdollisuuksia nauttia luonnosta (Roikylät 2022ö). Kalastuksella onkin Viassa pitkä historia, sillä Köyryjärven ja muiden vesistöjen läheisyydestä on löydetty kalakenttiä, joiden maan alla olevien kalansuomukerrosten vanhimmat osat on ajoitettu 1300-luvulle asti. Vian seudulta kalastettua kalaa on myyty eteenpäin porvareille Ouluun, jotka ovat kuljettaneet sitä meriteitse esimerkiksi Tukholmaan. Vikalainen kala on siis päätynyt ajan saatossa suuriinkin kaupunkeihin. (Pirttijärvi, 2010, 20–21.)

Vian kylällä on myös ollut roolinsa toisen maailmansodan aikaan. Kylä selvisi vähällä talvisodasta, mutta jatkosota näkyi kylällä paljonkin. Suomen armeija oli perustanut jo välirauhan aikaan vartiotukikohdan Vian kylän rautatieasemalle, mutta jatkosodan sytyttyä Vikaan rakennettiin myös saksalaisten Sallassa olleiden rintamasotilaiden muonitus- ja huoltokeskus. Vian kylässä oli vuosina 1941–1944 satoja saksalaisarmeijan sotilaita, jotka toivat kylään vilkasta elämää. Kylällä järjestettiin muun muassa juhlia, tilaisuuksia ja myös elokuvia näytettiin elokuvaparakissa. Saksalaisten sotilaiden lisäksi Vian kylässä oli sota-aikana venäläisten sotilaiden vankileirejä. Hyväkuntoiset vangit osallistuivat esimerkiksi polttopuiden tekoon sekä savottatyöhön Raanselässä. (Pirttijärvi, 2010, 127–133.)

1950-luvulla järjestettiin myös perinteeksi muodostuneita urheilukisoja Vian ja Misin kylien kesken. Kisat pidettiin vuoro vuosin toisessa kylässä, ja lajeina olivat muun muassa yleisurheilun kolmiottelu, johon kuului 100 metrin juoksu, kuulantyöntö sekä pituus- tai korkeushyppy. Lisäksi kisattiin 1500 metrin juoksussa ja vuosittain vaihtuvissa leikkisimmissä lajeissa, kuten köydenvedossa ja pussijuoksussa. Urheilukisat kruunasivat kaikille kyläläisille järjestetyt iltamat, joiden järjestysvastuu oli yleensä vierailevalla kylällä. (Pirttijärvi, 2010, 184.)

Misi

Misin kylä sijaitsee noin 50 kilometrin päässä Rovaniemeltä Kemijärven suuntaan. Toisen maailmansodan aikaan Misissä sijaitsi saksalaisten itärintamaa varten perustettu Ase- ja ammusvaruskunta eli Lapin pääampumatarvikevarasto (Kervinen, 2017, 45). Tämän lisäksi Misissä ja Misin läheisyydessä toimi useita saksalaisten perustamia vankileirejä, jossa venäläiset sotavangit osallistuivat muun muassa puusavottaan (Kervinen, 2017, 62).

Aseiden ja ammusten lisäksi saksalaiset toivat mukanaan Misin kylään myös toisenlaista elämää. Saksalaiset järjestivät kylällä monenlaisia tapahtumia, joihin myös kylän asukkaat olivat tervetulleita. Kylällä viihdyttiin muun muassa elokuvien, tanssin ja muusikin parissa. Nämä tapahtumat toivat valoa muutoin synkän sota-ajan keskelle niin sotilaille kuin kylän asukkaillekin. (Kervinen, 2017, 72.)

Sota-ajan jäljet näkyvät Misin seudulla yhä, sillä alueen maastossa on edelleen paljon räjähteitä toisen maailmansodan ajalta, kuten kranaatteja ja pommeja. Puolustusvoimat suorittavat Misissä raivaustöitä joka vuosi, jotta vaaralliset räjähteet saataisiin poistettua alueelta. (Kervinen, 2017, 158.)

Tiainen

Korvalan Kestikievari on Rovaniemen alueen vanhin matkailualan yritys. Sama perhe on omistanut Kestikievarin yli sadan vuoden ajan, tällä hetkellä ohjakissa on kolmas sukupolvi. Kestikievari on perinteinen, tunnelmaltaan välitön ja aito majatalo, joka avattiin vuonna 1889 samaan aikaan kuin tie Rovaniemeltä Nordkappiin, Euroopan pohjoisimpaan pisteeseen. Alun perin Korvalan Kestikievari tarjosi ruokaa ja majapaikan, mutta viimeisten vuosikymmenien aikana tarjolle on tullut myös erilaisia aktiviteetteja, kuten koiravaljakko- ja pororekiajeluita ja moottorikelkkasafareja sekä perinteisiä lajeja, patikointia, kalastusta, hiihtoa ja pilkkimistä. Lappilaiset perinteet ja paikallinen kulttuuri ovat osa Korvalaa ympäri vuoden. (Korvala 2023; Visit Rovaniemi 2023.)

Laenlammen hevostila sijaitsee nelostien varrella. Tontilla virtaa upea Ala-Säynäjajoki ja aivan tallin vieressä sijaitsee Pikku Laenlampi. Tallin pihasta avautuvat upeat vaaramaisemat loputtomine polkuineen ja umpimetsineen. Tila tarjoaa erilaisia maastoratsastusaktiviteetteja kaiken tasoille kävijöille. Pihapiiristä löytyy päärakennus, ratsastuskenttä, kaksi viihtyisää metsäpohjaista pihattoa hevosille, lammasaitaus, koiratarhat sekä kuntoonlaittopuomi. Rannassa on myös vuokrakäyttöön tarkoitettu hirsinen saunamökki. Tilalla asuu tällä hetkellä kahdeksan hevosta, viisi koira ja lampaita. Asiakaskäytössä olevat hevosemme ovat koulutettuja vaellushevosia. (Laenlammen hevostila 2023a; Laenlammen hevostila 2023b.)

MaRou valmistaa käsityönä käyttö- ja sisustustuotteita pääosin luonnon- ja kierrätysmateriaaleista, alusta loppuun saakka intohimolla ja rakkaudella käyttäjää ajatellen. Yritys toteuttaa asiakkaiden toiveiden ja tarpeiden mukaisesti räätälöitäviä työpajoja esimerkiksi yhdistyksille, kaveriporukoille ja yrityksille Tyky-päivän viettoon. (MaRou 2023.)

Niesi

Niesin alueella on tehty pitkäjänteistä kehittämistyötä viimeisten vuosien aikana. Alueella on tehty mm. peltomaisemointia sekä jokien ja järvien kunnostamista. Kesällä 2022 alueelle rakennettiin valokaapeli, Niesissä on tällä hetkellä 21 vakinaista asukasta, mutta mökkiläisten osuus nostanee asukasmäärän 150 asukkaaseen (mökkejä 74). Lisääkin mökkiläisiä Niesiin olisi tulossa, mutta toistaiseksi vapaita mökkejä ei ole ollut tarjolla vuokralle tai ostettavaksi. Matkailupalveluita haluttaisiin myös, mutta alueelta puuttuu pitkän tähtäimen suunnitelma matkailun kehittämiseen. Tämän vuoksi niesiläiset ja lähikylien toimijat ovat pohtineet Niesin luonto- ja kylämatkailun kehittämissuunnitelman laatimista. Alueella on paljon potentiaalia kasvaa ja kehittyä. Kasvun ja kehittymisen tulee kuitenkin tapahtua aluelähtöisesti ja pienen kylän ehdoilla.

Kehittämishaluja on esimerkiksi Laenlammen tilalla, joka tarjoaa tällä hetkellä hevosohjelmapalveluja. Heillä on toiveissa laajentaa tonttia, jolle voisi kehittää 1800-luvun maatilamatkailutyypin alueen luksusmatkailukohteeksi. Matti Konstenius on uudistanut perinnerakentamisen keinoin Niesissä 1800-luvulta peräisin olevan hirsitalon, jossa on tarjolla majoitusta. Samassa pihapiirissä on myös toinen kaikilla mukavuuksilla oleva hirsitalo, aitta ja rantasauna. Majoituksen lisäksi matkailijoille voisi tarjota kesällä mm. kajakeilla melomista, maastopyöräilyä ja talvisin lumikenkäilyä ja liukulumihiiltoa sekä kuutamoa ja/tai revontuliratsastusta yhteistyössä Laenlammen tilan kanssa. Pihapiiristä voisi tehdä retkiä myös lähellä oleviin kohteisiin kuten Unarinkönkäälelle, Ukonnappiin ja Käyrästunturille. Vanhan kyläkoulun saneeraaminen matkailukäyttöön on suunnitteilla, samoin mökkien rakentaminen alueelle. Niesin kylä- ja metsästysseuran rakennus on myös tarvittaessa käytettävissä matkailukäyttöön.

Niesin vahvuutena ovat hiljaisuus, rauha, luonto, pimeys, tähtitaivas, revontulet, ja yötön yö, jotka sopivat hyvin Lappi Luxus –palveluja ja tuotteita lappilaiseen hyvinvointimatkailuun -hankkeessa tehtyyn määritelmään lappilaisesta luksuksesta:

“Lappilaista luksusta ovat alueen kulttuuriperintö, puhdas luonto, hyvinvointia lisäävät luonnontuotteet, vuodenajat, hiljaisuus, yötön yö tai tähtitaivas. Kokonaisvaltainen kokemus syntyy aidoista, paikallisista ja luonnonmukaisista hyvinvointia edistävästä palveluista ja tuotteista.” Ojala, A. & Tapaninen, M. 2021. Lappilainen luksus saavutetaan yhdessä tekemällä. Lumen – Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti (1).

Määritelmän taustalla on Visit Finlandin “Mitä on suomalainen luksus” - tutkimusraportissa määritelmän mukaan “rentoa” luksusta. Visit Finlandin tutkimusraportin mukaan “rento” luksus lähtee kokemuksellisuudesta, se:

”On yleensä vähemmän näyttävää ja epämuodollisempaa, tarpeet keskittyvät enemmän aitojen elämyksien kokemiseen ja itse tekemiseen, yksityisyys ja aidosti ainutlaatuiset kokemukset koetaan tärkeäksi.” Suopajärvi P. 2022. Sähköpostihaastattelu 20.8.2022

"Kolme seikkaa mitkä haluan tuoda esille matkailun ja retkeilyn osalta:

Vanha Holmila entinen Rantaholmi Niesissä päärakennus valmistunut 1800-luvulla ja vanha aitta sekä tilalla talousrakennus, nykyisin toinen asunto 1870-luvulta, yksi Lapin läänin vanhimmista päärakennuksista. Tilalla sijaitsee maalaispihapiirissä päärakennuksen ja aitan lisäksi navetta, rantasauna, pyykkitupa rannassa ja venevaja sekä elohuone eli heinälato.

Ukkonappi vaara/tunturi, johon Niesistä matkaa noin 5 km, jonne olisi helppo tehdä päivävaelluksia, kunhan retkeilyreitti merkittäsiin. Tulistelupaikka huipulla länteen aukeavine maisemineen ja erikoisine petäjiineen on hieno tutustumiskohde. Tulistelupaikka tai laavu länteen olisi todella hienoa.

Unarinköngäs ja sen tavoitettavuus Niesistä Unarintien kautta kevyen reitin kautta olisi myös hieno vaelluskohde. Tänne myös paremmat tulistelupaikat pienellä rahalla palvelisi myös matkailua ja retkeilyä.

Kangasmetsät ja metsähallituksen hakkuut pohjustavat maastot sienestämiseen, korvasieniä löytyy varmasti joka kevät.

Useat järvet alueella ovat saavutettavissa ja rannat helposti lähestyttäviä. Tässä minun mielestäni pienellä rahalla ja hyvällä suunnittelulla saatavat reitit ja kohteet Niesissä"

(Kostenius 2022.)

4. Kulttuurireitit

Lapin alueella on toistaiseksi vain muutama kulttuurireitti, mutta potentiaalia on valtavasti. Selvityksen tuloksena olemme luonnonnostelleet joitakin aihioita mahdollisista kulttuurireittikonaisuuksista Rovaniemen kylille.

4.1 Lappi

Itä-Lapin kulttuurimatkailureitti kattaa Kemijärven, Pelkosenniemen, Savukosken ja Sallan kuntien alueet. Reitiltä löytyy muun muassa kirkkoja, museoita sekä ravintoloita ja kahviloita.

Kulttuurimatkailureitille kuuluu yhteensä 35 kohdetta. (Visit Kemijärvi 2022e.)

Simon kunnasta löytyy useita kulttuurimatkailukohteita ja valmiita -reittejä. Wanha Simo-reitillä pääsee tutustumaan muun muassa Martimoaavan-Lumiaaavan-Penikoiden soidensuojelualueeseen ja muihin retkeilymaastoihin. Lisäksi Simossa voi kulkea vanhaa Museotietä pitkin, jossa pääsee ihailemaan kulttuuriperinnemaisemaa. (Simo 2022.)

KUVA 4. Itä-Lapin kulttuurimatkailureitti.

4.2 Rovaniemi

Valmiita kulttuuripolkuja Rovaniemellä on melko vähäisesti. Alueelta löytyy kuitenkin kaksi luontokulttuuripolkua: Kivalonaavan niittykulttuuripolku ja Lehtojärven kulttuurikierros.

Niittykulttuuripolun Suoniitty-kulttuuriperintökohteessa on perinteisiä latoja ja niitykämpä, joka on avoinna kaikille polulla kulkijoille. Polulla on niittykulttuurista ja Kivalonaavasta kertovia opastetauluja. (RoiKylät 2022ö1.) Lehtojärven kulttuurikierroksella sen sijaan pääsee tutustumaan paikalliseen luontoon ja kulttuurikierroksen varrella kävijää viihdyttävät muun muassa lampaat (RoiKylät 2023)

4.3 Kulttuurireittiaihiot

Rovaniemen kaupunki

Taidekierros

Lapin yliopistolla on toteutettu 27 teosta esittelevä taidekävely. Teokset sijoittuvat yliopiston pohjakerroksessa kulkevalle noin 300 metriä pitkälle esteettömälle reitille. Teosten saavutettavuutta parannettiin taidekävelyä varten uusien opasteiden, verkkosivuston sekä näyttelypedagogisen materiaalien avulla, jotka mahdollistavat tutustumisen teoksiin sekä itsenäisesti että osana opastettuja kierroksia ja työpajoja. Teosten luona on kyltit, joiden QR-koodeista avautuvat laajemmat teostiedot. Verkkosivustolta löytyy pedagogista materiaalia ja tiedot opastuksista.

Taidekävely nostaa esiin sekä tilojen pysyvät teokset että yliopiston taidegallerioiden vaihtuvien näyttelyiden taidetarjontaa tehden yliopiston kampuksen kiinnostavaksi tutustumiskohteeksi niin paikallisille kävijöille kuin matkailijoillekin. Lisätietoa Taidekävelystä taidettalapinyliopistolla.fi (Lapin yliopisto 2023a; Lapin yliopisto 2023b.)

Samaan tyyliin voisi lähteä reitittämään taidekierrosta Rovaniemen keskustassa. Arktikumin ja Korundin ohella tai lisäksi tähän voisi kietoa erityisesti pienet taidegalleriat.

Arkkitehtuurikierros

Rovaniemen matkailuoppaat ry (Rovaniemen Matkailuoppaat ry - Suomen opasliitto) on kokenut toimija kaupungin nähtävyyksien ja kulttuurikohteiden esittelyssä. Heidän kanssaan yhteistyössä voitaisiin luoda Arkkitehtuurikierros esitellen Rovaniemen kaupungin rikasta arkkitehtuuria kuten Aalon ja Salokankaan töitä.

Rovaniemen julkiset taideteokset

(Rovaniemen julkiset taideteokset (rovaniemi.fi))

Rovaniemen kaupunki järjestää vuotuisia Kulttuurikävelyitä, joita on yhteistyössä ollut tuottamassa muun muassa museot ja kaupunkioppaat. Lisäksi Rovaniemen kaupunki on tuottanut yhteistyössä Rovaniemen taidemuseon kanssa kulttuurikuntoilukarttoja keskustan alueen veistoksiin. Rovaniemen kaupungin verkkosivuilta löytyy kartan sähköinen versio.

Rovaniemen taidemuseo on järjestänyt esim. veistoskävelyn aiemmin ainakin valtakunnallisten kotiseutupäivien yhteydessä vuonna 2022 (Rovaniemi 2023).

Kylät:

Alakemijoen suunta (päiväreitti)

Rautiosaari: Valajaskosken voimalaitos, Hiidenkirnut

Muurola: lounas

Petäjäinen: Petäjäskosken voimalaitos

Jaatila:1800-luvun hirsitalot ja nukketehdas

Ranuantien suunta, Narkaus-Kämät (päiväreitti)

Narkaus: viisi valtakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista vanhaa pihapiiriä, Hilpeät Hauet

Saari-Kämä: kalastus, opastettuna

Siika-Kämä: marjastus, sienestys, metsästys opastettuna

Ruokailu ja ruoan valmistaminen luonnon keskellä näistä antimista

Yläkemijoen suunta (joko kaksi erillistä päivän reittiä tai kahden päivän reitti majoituksella):

Tennilä: mansikanpoiminta ja/tai kytkös johonkin tapahtumaan

Viirinkylä: Yläkemijoen vanhin kylä, luontoretkeily, kylämaiseman kunnossapito, osallistaminen talkootyönä

Vanttauskoski: Voimalaitos ja kalanviljelylaitos, Viirin kappeli ja hautausmaa Vanttauskoskella (Rovaniemen seurakunta), Siperian puupolku Kivalossa (Metsähallitus)

Vanttausjärvi: Kyläkeskus Kuhina, Ulkujoen Mylly Vanttausjärvellä (Vanttausjärven kala- ja erämiehet)

Pekkala: Kaihuanvaara ja Juhannuskallion näkötorni, luontopolut, Kaihuan kalaviljelylaitos Pekkalassa (nykyisin yksityisessä omistuksessa)

Kaikki ovat maisemallisesti upeita kohteita.

Juotasniemi: Juotaksen kylämuseo

Pirttikoski: majoitus, retkeily, tapahtumia

Autti-Pajulampi: Auttiköngäs, uittokulttuuriin tutustuminen

Ounasjoen suunta (joko kaksi erillistä päivän reittiä tai kahden päivän reitti majoituksella):

Sinettä: muinaisesineistöön tutustuminen, tapahtuma

Lehtojärvi: Peräpohjalainen perinne kylä ja kulttuurikierros

Sonka: Mootikkarakka, Kauhun Galleria ja haamupuisto

Patokoski: Isohaaran voimalaitos ja Patovaara

Törmänki: tervanpoltto, savottakulttuuri - pääseekö jotenkin tutustumaan näihin?

Marrasjärvi: vanhat pihapiirit, Liikkuva kivi ja Tanssikallio, Pirttisaaren kivikautinen asumus

Porokari-Maijanen-Jääskö: Molkoköngäs

Sodankyläntien suunta:

Vikajärvi: Vaattunkiköngään ja Vikaköngään retkeilyalueet

Vika: Köyryjärvi ja Vikajoki, sotahistoria, urheilukisaperinne Vika-Misi

Misi: sotahistoriaan tutustuminen

Tiainen: Korvalan kestikievari (majoitus), Laenlammen hevostila, MaRou (käsityöt)

Niesi: 1800-luvun perinnepihapiiri, ohjelmapalvelut yhteistyössä Laenlammen tilan kanssa

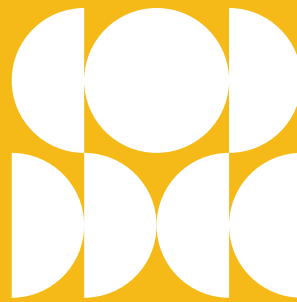
Selvityksen aikana esille nousivat myös seuraavat reittiaihiot:

Kulttuurireitti pyöräillen, sovellus, josta löytyy tietoa reitistä ja sen varrella olevista kohteista (tekeillä esim. Utsjoella)

Rovaniemen kylien kulttuurikohteiden esittely Lapin Tarinakylien tyyliin sovelluksella

Rovaniemen Wanhat Markkinat elokuussa voisi tuoda yhteen eri tahoja kyliltä sekä markkinoida kulttuuritapahtumia ja -reittejä

6.Seuraavaksi

Kulttuurireittiselvityksessä kootaan yhteen Lapin alueella olemassa olevia kulttuurimatkakohteita sekä kulttuurireittejä. Selvityksessä esitellään Rovaniemen kylien kulttuurikohteita ja mahdollisuuksia niiden tehokkaampaan hyödyntämiseen matkailun näkökulmasta. Pelkkä kulttuurireittien suunnittelu ei riitä, vaan lisäksi on huomioitava reitistöjen hyödynnettävyys ja jatkokäyttö, miten ja mistä matkailijat jatkossa saavat tiedon olemassa olevista kulttuurireiteistä.

Kulttuurireittiaihioiden muotoilu aihioista pilotoitaviksi reiteiksi sekä varsinainen pilotointi tulisi toteuttaa jatkohankkeessa. Tähän olisi ehdottomasti saatava mukaan kylien edustajia, jotka tuntevat omien kyliensä kulttuurikohteet ja erityispiirteet. Kulttuurikohteiden ja kylien edustajien kokoaminen yhteen sekä koordinoivan tahon määrittely on ensisijaisen tärkeää. Kuka vastaa reittien saumattomuudesta, toimivuudesta, markkinoinnista sekä tuotteen jatkuvuudesta?

Lapin AMK on hakenut Taikelta rahoitusta Erityisavustukset harvaan asuttujen alueiden kulttuuritoimintaan –haussa maaliskuussa 2023 Rovaniemen hama-alueen kylien kulttuuritoiminnan kehittäminen - hankkeelle.

Hankkeen keskeisenä ideana on tuoda yhteen kulttuuri- ja matkailutoimijoita ja edistää yhteistyötä sekä verkostoitumista toimijoiden välillä tavoitteellisen toiminnan ja konkreettisten hyötyjen saavuttamiseksi. Hankkeen pääasiallisena kohderyhmänä ovat Rovaniemen harvaan asutun maaseudun kulttuuritoimijat sekä paikalliset asukkaat. Kulttuuritoimijoille avautuu mahdollisuuksia yhteistyöhön matkailuyrittäjien kanssa, ja sitä kautta he hyötyvät alueelle jo tulevista matkailijoista. Hankkeen toteutuessa toimenpiteet kohdistuvat Yläkemijoen suunnan ja Ounasjoen suunnan kylien alueelle.

Hankkeessa on tarkoitus selvittää kulttuuri- ja matkailutoimijoiden tarpeet ja toiveet yhteistyölle sekä museoiden, kyläyhdistysten, kuntien ja residenssien tilojen hyödyntämistä yhteistyön mahdollistajana. Tämän jälkeen suunnitellaan yhdessä toimijoiden kanssa kulttuurimatkailutuotteita ja - tapahtumia sekä kaksi pilotoitavaa kulttuurireittiä, joilla näitä kokeillaan käytännössä

Lähteet

Antikainen, J., Auri, E., Lahti, K., Levä, K., Mattinen, M. & Vanhatalo, R. (2018). Kulttuuriympäristöstä elinvoimaa ja hyvinvointia maakuntiin. Ympäristöministeriö. Ympäristöministeriön raportteja 15/2018. Viitattu 15.11.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4794-4>

Arktikum 2022. Vieraile. Viitattu 28.7.2022. Vieraile (arktikum.fi)

Blomberg, J. 2020. Yhteisöllinen kaupunkikulttuuri matkailuvalttina. Teoksessa Sydänmaanlakka, M. 2020 (toim.) Näkökulmia kulttuurimatkailuun – blogikokoelma. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja TAITO-sarja 53. Viitattu 15.11.2022. Näkökulmia kulttuurimatkailuun (theseus.fi)

Business Finland 2022. Kulttuurimatkailu. Viitattu 3.10.2022. Kulttuurimatkailu - Business Finland

Business Lapland 2022. Infograafi: 10 faktaa Lapin matkailusta 2020. Viitattu ??? Infograafi: 10 faktaa Lapin matkailusta 2020 | Business Lapland.

Business Lapland 2023. Infograafi: 10 faktaa Lapin talvimatkailusta 2021–2022. Viitattu 26.1.2023. Infograafi: 10 Faktaa Lapin talvimatkailusta 2021–2022 | Business Lapland.

Enontekiö 2022. Kotiseutumuseon kesä 2022. Viitattu 18.7.2022. Kotiseutumuseon kesä 2022 - Enontekiö (enontekio.fi)

Etiäinen 2022a. Juhannuskallion näköalapolku. Viitattu 22.7.2022. Juhannuskallion näköalapolku (etiainen.fi)

Etiäinen 2022b. Möötikkärakan patikkapolku. Viitattu 22.7.2022. Möötikkärakan patikkapolku (xn--etiinen-7wa.fi)

Explore Utsjoki 2023a. Museageaidnu/Museotie. Viitattu 21.3.2023. Museageaidnu / Museotie | Explore Utsjoki.

Explore Utsjoki 2023b. Välimaan saamelaistila/Jeagelveaju sámedállu. Viitattu 21.3.2023. Välimaan saamelaistila / Jeagelveaji sámedállu | Explore Utsjoki.

Explore Utsjoki 2023c. Utsjoen kirkkotuvat ja Mantojärvi (Máttajávri). Viitattu 21.3.2023. Utsjoen kirkkotuvat ja Mantojärvi (Máttajávri) | Explore Utsjoki.

Explore Utsjoki 2023d. Ulriikan kulttuuri- ja hiljentymispolku. Viitattu 21.3.2023. Ulriikan kulttuuri- ja hiljentymispolku | Explore Utsjoki.

Hiljaisuus Festivaali 2022a. Hiljaisuus Festivaali. Viitattu 20.7.2022. Info – Hiljaisuus | Silence (hiljaisuusfestivaali.fi)

Hiljaisuus Festivaali 2022b. Ohjelmisto 2022. Viitattu 20.7.2022. Ohjelmisto 2022 – Hiljaisuus | Silence (hiljaisuusfestivaali.fi)

Hovi, T. 2017. Kulttuurimatkailu. Teoksessa Edelheim, J. & Ilola, H. 2017 (toim.) Matkailututkimuksen avainkäsitteet. Rovaniemi: Lapland Univerisity Press. Viitattu 26.10.2022. Matkailututkimuksen avainkäsitteet (ulapland.fi)

Inari 2022. Kulttuuripalvelut. Viitattu 18.7.2022. Kulttuuripalvelut - INARI.FI.

Joulupukin Pajakylä 2022. Pääsivu. Viitattu 3.8.2022. Joulupukin Pajakylä: tapaa Joulupukki - Napapiiri, Rovaniemi Lappi (santaclausvillage.info).

Kauppa- ja teollisuusministeriö 2006. Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 ja toimenpideohjelma vuosille 2007–2013. KTM/Julkaisuja 21/2006 Helsinki: Edita Publishing.

Kervinen 2017. Hylsyjä tiellä. Oulu: Erweko Oy.

Kittilä 2022a. Kulttuuri. Viitattu 20.7.2022. Kulttuuri | Kittilä (kittila.fi)

Kittilä 2022b. Särestöniemi-museo. Viitattu 20.7.2022. Särestöniemi-museo | Kittilä (kittila.fi)

Kittilä 2022c. Taidemuseo Einari Junttila. Viitattu 20.7.2022. Taidemuseo Einari Junttila | Kittilä (kittila.fi)

Kolarin kunta 2022. Matkailu. Viitattu 26.7.2022. Matkailu - Kolarin kunta.

Korundi 2022. Talon tarina. Viitattu 28.7.2022. Kulttuuritalo Korundi - Talon tarina

Korvala 2023. Our Story. Viitattu 3.2.2023. Our Story | Korvala.

Korvatunturi 2022a. Kuivalihamarkkinat. Viitattu 21.7.2022. Kuivalihamarkkinat | Korvatunturi - Savukoski

Korvatunturi 2022b. Savukoskipäivät. Viitattu 21.7.2022. Savukoskipäivät | Korvatunturi - Savukoski

Kostenius, M. 2022. Haastattelu xx.xx.2022.

Kylään.fi 2022. Vene-Aapon Venehuone. Viitattu 20.7.2022. Vene-Aapon Venehuone - Kittilä - Kylään.fi (kylaan.fi)

Laenlammen hevostila 2023a. Esittely. Viitattu 2.2.2023. Esittely - Laenlammen tila

Laenlammen hevostila 2023b. Ratsastusvaellus Lapissa – maastoratsastus Rovaniemi. Viitattu 2.2.2023. Ratsastusvaellus Lapissa - maastoratsastus Rovaniemi (laenlammen.fi)

Landry, C. 29.8.2019. Making the most of Lahti's potential. Luento NiemiCampuksella, Nousiainen, R. muistiinpanot.

Lapin keino 11.6.2022. Maisemanhoitoa, ympäristösopimuksia ja tunnelmia paimenlomista. Verkkojulkaisu. Viitattu 27.1.2023. Maisemanhoitoa, ympäristösopimuksia ja tunnelmia paimenlomista - Lapin keino

Lapin yliopisto 2023a. Taidekävely. Viitattu 23.3.2023. Lapin yliopiston Taidekävely (taidettalapinyliopistolla.fi).

Lapin yliopisto 2023b. Uutiset. Taide ja muotoilu. Viitattu 23.3.2023. Lapin yliopiston tilojen taidekokoelmia esittelevä taidekävely avautuu - Teema: Taide ja muotoilu - Lapin yliopisto - University of Lapland - Lapplands universitet (ulapland.fi)

Lapin ylioppilasteatteri 2022a. Historia. Viitattu 29.7.2022. Teatteri – Lapin ylioppilasteatteri.

Lapin ylioppilasteatteri 2022b. Esittely. Viitattu 29.7.2022. Teatteri – Lapin ylioppilasteatteri.

Lehtimäki, M. 2017. Kulttuurireitti yhteisenä toiminta-alustana. Taustaselvitys Euroopan neuvoston kulttuurireittien laajennetusta osittaissopimuksesta (EPA). Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:29. Viitattu 27.10.2022. OKM_29_2017.pdf (valtioneuvosto.fi).

Markkola, S. 2020. Suomalaisen kulttuurin vetovoima matkailussa ennen ja jälkeen pandemian. Teoksessa Sydänmaanlakka, M. 2020 (toim.) Näkökulmia kulttuurimatkailuun – blogikokoelma. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja TAITO-sarja 53. Viitattu 15.11.2022. Näkökulmia kulttuurimatkailuun (theseus.fi)

MaRou 2023. Viitattu 3.2.2023. MaRou, käsityö, kierrätys, luonnonmateriaalit, villa, huovutus.

Midnight Sun Film Festival 2022. Historia. Viitattu 19.7.2022. Historia – Midnight Sun Film Festival (msfilmfestival.fi)

Muonion kunta 2023. Muonion kotiseutumuseo. Viitattu 27.1.2023. Muonion kotiseutumuseo - Muonion kunta.

Napa Galleria 2022. Napa Galleria. Viitattu 2.8.2022. Napa Galleria tarjoaa lappilaista taidetta monipuolisesti (gallerianapa.fi).

Nousiainen, R. 2020. Ensivaikutelmia – mitä kulttuurimatkailija näkee? Teoksessa Sydänmaanlakka, M. 2020 (toim.) Näkökulmia kulttuurimatkailuun – blogikokoelma. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja TAITO-sarja 53. Viitattu 15.11.2022. Näkökulmia kulttuurimatkailuun (theseus.fi)

Oranki Art 2022. Viitattu 18.7.2022. Oranki Art - ympäristötaide.

Palsa-museo 2023a. Kalervo Palsa. Viitattu 27.1.2023. Kalervo Palsa – PALSA-MUSEO (palsamuseo.fi).

Ojala, A. & Tapaninen, M. 2021. Lappilainen luksus saavutetaan yhdessä tekemällä. Lumen – Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti (1).

Palsa-museo 2023b. Taiteilijasta muualla. Viitattu 27.1.2023. taiteilijasta muualla – PALSA-MUSEO (palsamuseo.fi).

Pelkosenniemi 2022a. Nähtävää ja koettavaa. Viitattu 4.10.2022. Nähtävää ja koettavaa – Pelkosenniemi kunta

Pirttijärvi, A. 2010. Missä vika? Vika-nimisen kylän historia. Rovaniemi: Sevenprint.

Posio Lapland 2022a. Pentik-mäki. Viitattu 18.7.2022. Pentik-mäki - Posiolapland.

Posio Lapland 2022b. Pentik-kartano. Viitattu 18.7.2022. Pentik Kartano - Posiolapland.

Posio Lapland 2022c. Miki-studio. Viitattu 18.7.2022. Miki Studio - Posiolapland.

Posio Lapland 2022d. Arktinen keramiikkakeskus. Viitattu 18.7.2022. Arktinen keramiikkakeskus - Posiolapland.

Posio Lapland 2022e. Posion kotiseutumuseo. Viitattu 18.7.2022. Posion kotiseutumuseo - Posiolapland.

Posio Lapland 2022f. Akanlahden tukinsiirtolaitos. Viitattu 18.7.2022. Akanlahden tukinsiirtolaitos - Posiolapland.

Posio Lapland 2022g. Korpihilla. Viitattu 18.7.2022. Korpihilla - Posiolapland.

Posio Lapland 2022h. Tarinapolut. Viitattu 18.7.2022. Tarinapolut - Posiolapland.

Rautiosaaren Kyläyhdistys 2022a. Rautiosaari. Viitattu 22.7.2022. rautiosaari.fi

Rautiosaaren Kyläyhdistys 2022b. Hiidenkirnut. Viitattu 22.7.2022.
<https://rautiosaari.fi/hiidenkirnut.htm>

RoiKylät 2022a. Tennilä. Viitattu 21.7.2022. Tennilä | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022b. Viirinkylä. Viitattu 21.7.2022. Viirinkylä | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022c. Vanttauskoski. Viitattu 22.7.2022. Vanttauskoski | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022d. Vanttausjärvi. Viitattu 21.7.2022. Vanttausjärvi | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022e. Pekkala. Viitattu 22.7.2022. Pekkala | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022f. Kaihuan voimalaitos. Viitattu 22.7.2022. Kaihuan voimalaitos | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022g. Juotasniemi. Viitattu 21.7.2022. Juotasniemi | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022h. Pirttikoski. Viitattu 22.7.2022. Pirttikoski | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022i. Autti. Viitattu 21.7.2022. Autti | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022j. Auttiköngäs. Viitattu 21.7.2022. Auttiköngäs | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022k. Pajulampi. Viitattu 21.7.2022. Pajulampi | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022l. Petäjäinen. Viitattu 22.7.2022. Petäjäinen | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022m. Jaatila. Viitattu 21.7.2022. Jaatila | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022n. Narkaus. Viitattu 21.7.2022. Narkaus | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022o. Narkauksen hilpeät hauet. Viitattu 21.7.2022. Narkauksen Hilpeät Hauet | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022p. Saari-Kämä. Viitattu 22.7.2022. Saari-Kämä | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022q. Siika-Kämä. Viitattu 22.7.2022. Siika-Kämä | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022r. Sinettä. Viitattu 22.7.2022. Sinettä | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022s. Sinetän kylätalo. Viitattu 22.7.2022. Sinetän kylätalo | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022t. Lehtojärvi. Viitattu 21.7.2022. Lehtojärvi | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022u. Sonka. Viitattu 22.7.2022. Sonka | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022v. Patokoski. Viitattu 22.7.2022. Patokoski | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022w. Patovaara. Viitattu 22.7.2022. Patovaara | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022x. Törmänki. Viitattu 22.7.2022. Törmänki | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022y. Marrasjärvi. Viitattu 21.7.2022. Marrasjärvi | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022z. Liikkuva kivi. Viitattu 21.7.2022. Liikkuva kivi | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2022å. Molkoköngäs. Viitattu 21.7.2022. Molkoköngäs | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022ä. Vikajärvi. Viitattu 21.7.2022. Vikajärvi | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022ö. Vika. Viitattu 21.7.2022. Vika | RoiKylät (roikylat.fi)

RoiKylät 2022ö1. Kivalonaavan niittykulttuuripolku. Viitattu 18.7.2022.
Kivalonaavan niittykulttuuripolku | RoiKylät (roikylat.fi).

RoiKylät 2023. Lehtojärven kulttuurikierros. Viitattu 16.3.2023. Lehtojärven
kulttuurikierros | RoiKylät (roikylat.fi)

Rovaniemen kotiseutumuseo/Totto ry. 2022a. Rovaniemen kotiseutumuseo.
Viitattu 28.7.2022. Rovaniemen kotiseutumuseo / Totto ry

Rovaniemen kotiseutumuseo/Totto ry. 2022b.Museo. Viitattu 28.7.2022. MUSEO |
Rovaniemen kotiseutumuseo / Totto ry

Rovaniemen teatteri 2022. Esittely. Viitattu 29.7.2022. Teatterin esittely
(rovaniementeatteri.fi)

Rovaniemi 2022. Tapahtumat. Viitattu 4.10.2022. Valdemarin kesäteatteri
(rovaniemi.fi)

Ruskamaraton 2022. Mikä Ruskamaraton. Viitattu 20.7.2022. Mikä Ruskamaraton –
Ruskamaraton Lapland

Rovaniemi 2023. Tapahtumat. Retki 7: Rovaniemen julkiset veistoksen kävellen.
Viitattu 23.3.2023. Retki 7: Rovaniemen julkiset veistokset kävellen
(Valtakunnalliset kotiseutupäivät) (rovaniemi.fi)

Salla 2022a. Sota- ja jälleenrakennusajan museo ja Rajakievari. Viitattu 21.7.2022.
Sota- ja jälleenrakennusajan museo ja Rajakievari | Sallan Kunta

Salla 2022b. Kulttuuri. Viitattu 21.7.2022. Kulttuuri | Sallan Kunta

Salo, P. 2022. Sähköpostiviesti 28.9.2022.

Simo 2022. Nähtävyydet. Viitattu 18.7.2022. Nähtävyydet | Simon kunta

Simonkylä 2022. Viitattu 19.7.2022. SIMONKYLÄ (simonkyla.fi)

SompioRock 2022. Viitattu 21.7.2022. Sompiorock

Suomen Sinfoniaorkesterit ry 2022. Lapin Kamariorkesteri. Viitattu 29.7.2022. Lapin kamariorkesteri – Suomen Sinfoniaorkesterit ry.

Tiedekeskus Pilke 2022a. Tule tiedekeskukseen! Viitattu 29.7.2022. Tule tiedekeskukseen! | Tiedekeskus Pilke (tiedekeskus-pilke.fi)

Tiedekeskus Pilke 2022b. Tule oppimaan! Viitattu 29.7.2022. Tule oppimaan! | Tiedekeskus Pilke (tiedekeskus-pilke.fi)

Tinfo 2022. Konttisen kesäteatteri. Viitattu 29.7.2022. Konttisen kesäteatteri | Teatterin tiedotuskeskus TINFO Konttisen Kesäteatteri:.

Tornio 2022a. Tornio-päivät 7.-15.5.2022. Viitattu 20.7.2022. Tornio-päivät - Tornio

Tornio 2022b. Talvihehku. Viitattu 20.7.2022. Talvihehku - Tornio

Tornio 2022c. Kalottjazz & Blues. Viitattu 20.7.2022. Kalottjazz & Blues - Tornio

Tornio 2022d. Aineen taidemuseo. Viitattu 20.7.2022. Kalottjazz & Blues - Tornio

Tornio 2022e. Tornionlaakson museo. Viitattu 20.7.2022. Tornionlaakson museo - Tornedalens museum - Tornio

Työ- ja elinkeinoministeriö 2022. Yhdessä enemmän – kestävä kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun Suomen matkailustrategia 2022–2028 ja toimenpiteet 2022–2023. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:51. Helsinki: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto. Viitattu 31.10.2022. Yhdessä enemmän – kestävä kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun : Suomen matkailustrategia 2022–2028 ja toimenpiteet 2022–2023 (valtioneuvosto.fi)

Valdemari 2022. Ravintolateatteri. Viitattu 29.7.2022. Kesäteatteri Mimmit (valdemari.fi).

Varjo Galleria 2022a. Etusivu. Viitattu 2.8.2022. Varjo Galleria.

Varjo Galleria 2022b. Galleria. Viitattu 2.8.2022. Galleria · Varjo Galleria.

Veli Koljosen Galleria 2023. Viitattu 27.1.2023. Taidemaalari - Veli Koljonen - Muonio.

Villa Vinkkeli. Studio ja Galleria Villa Vinkkeli. Viitattu 2.8.2022. Villa Vinkkeli | Taidegalleria Rovaniemi

Visit Kemijärvi 2022a. Taiteilijaresidenssi. Viitattu 19.7.2022 Taiteilijaresidenssi | Kulttuuri ja taide | Visit Kemijärvi (visitkemijarvi.fi)

Visit Kemijärvi 2022b. Taidekeskus Puustelli. Viitattu 19.7.2022. Taidekeskus Puustelli | Kulttuuri ja taide | Visit Kemijärvi (visitkemijarvi.fi)

Visit Kemijärvi 2022c. Kemijärven kotiseutumuseo. Viitattu 19.7.2022. Kemijärven Kotiseutumuseo | Museot | Visit Kemijärvi (visitkemijarvi.fi)

Visit Kemijärvi 2022d. Moottorikelkkamuseo. Viitattu 19.7.2022. Moottorikelkkamuseo | Museot | Visit Kemijärvi (visitkemijarvi.fi)

Visit Kemijärvi 2022e. Itä-Lapin kulttuurireitti. Viitattu 12.7.2022. Itä-Lapin kulttuurireitti | Kulttuuri ja taide | Visit Kemijärvi (visitkemijarvi.fi)

Visit Rovaniemi 2022a. Konttisen kesäteatteri: Prinsessa Ruusunen. Viitattu 29.7.2022. Konttisen Kesäteatteri: Prinsessa Ruusunen - Visit Rovaniemi.

Visit Rovaniemi 2022b. Alvar Aalto ja arkkitehtuuri Rovaniemellä. Viitattu 1.8.2022. Alvar Aalto ja arkkitehtuuri Rovaniemellä - Visit Rovaniemi

Visit Rovaniemi 2022c. Kauhun Galleria – Hanna pilve art. Viitattu 5.12.2022. Kauhun Galleria - Hanna pilve art - Visit Rovaniemi

Visit Rovaniemi 2023. Korvalan kestikievari. Viitattu 3.2.2023. Korvalan Kestikievari in Rovaniemi, Lapland, Finland - Visit Rovaniemi.

Visit Salla 2022a. Sallan Sota- ja jälleenrakennusajan museo. Viitattu 21.7.2022. Sallan Sota- ja jälleenrakennusajan museo | Visit Salla

Visit Salla 2022b. Sallapäivä. Viitattu 21.7.2022. Sallapäivä | Visit Salla

Visit Salla 2022c. Sallan kirkko. 21.7.2022. Sallan kirkko | Visit Salla

Visit Sodankylä 2022a. Näe & koe. Viitattu 18.7.2022. Näe & koe | Visit Sodankylä (visitsodankyla.fi).

Visit Sodankylä 2022b. Tarinakylät. Viitattu 18.7.2022. Tarinakylät – matka lappilaiseen kyläkulttuuriin mobiilisovelluksella | Visit Sodankylä (visitsodankyla.fi).

KUVAT

KUVA 1. 10 faktaa lapin matkailusta 2020. Business Lapland. Infograafi: 10 faktaa Lapin matkailusta 2020 | Business Lapland.

KUVA 2. 10 faktaa Lapin talvimatkailusta 2021–2022. Business Lapland. Infograafi: 10 Faktaa Lapin talvimatkailusta 2021–2022 | Business Lapland.

KUVA 3. Rovaniemen kylät. Rovaniemen kaupunki 2022.

KUVA 4. Itä-Lapin kulttuurimatkailureitti. Visit Kemijärvi 2022. Itä-Lapin kulttuurireitti | Kulttuuri ja taide | Visit Kemijärvi (visitkemijarvi.fi)isit.